

มโนทัศน์การคิดค้นในวาทกรรมความบ้าของมิเชล ฟูโกต์

นายคีตา บุญยพานิช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NOTION OF EXCLUSION IN MICHEL FOUCAULT'S DISCOURSE ON MADNESS

Mr. Keeta Bunyapanit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Philosophy

Department of Philosophy

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มโนทัศน์การกีดกันในวาทกรรมความบ้าของมิเชล ฟูโกต์
โดย	นายศีตา บุญยพานิช
สาขาวิชา	ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีัญญา อรุณขจรศักดิ์)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์)
.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ธเนศ วงศ์ยานนาวา)

ศีตา บุญยพานิช : มโนทัศน์การกีดกันในวาทกรรมความบ้าของมิเชล ฟูโกต์ (NOTION OF EXCLUSION IN MICHEL FOUCAULT'S DISCOURSE ON MADNESS) อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.เกษม เพ็ญภินันท์, 55 หน้า.

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาประเด็นเรื่องความบ้า ในมโนทัศน์การกีดกันในวาทกรรมความบ้าของมิเชล ฟูโกต์ อันเป็นประเด็นสำคัญของหนังสือ *Folie et Dérison : Histoire de la folie à l'âge classique* ที่ฟูโกต์ ได้ศึกษาปัญหาของความบ้าหรือความไร้เหตุผลในประวัติศาสตร์แต่ละยุคสมัย ที่มีการกีดกันความบ้าออกไปจากระบบเหตุผล ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่าวาทกรรม ซึ่งแบ่งแยกและทำให้ความบ้าหายไปจากระบบความคิดของมนุษย์และสังคม จนกลายเป็นความเงียบ

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าความบ้ามีสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย นำไปสู่การให้ค่านิยามถึงความบ้าในแต่ละช่วงเวลาด้วยวาทกรรมที่แตกต่างกัน จนส่งผลให้ความบ้ามีสถานะเป็นสิ่งที่ถูกกีดกัน แบ่งแยกให้กลายเป็นชั่วตรงข้ามของระบบเหตุผล และถูกลบเลือนออกไปจากพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และกรอบความคิดของมนุษย์ในที่สุด ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่าการศึกษาความบ้าในฐานะความแตกต่างมีความสำคัญที่ทำให้เรามองเห็นความแตกต่างของสถานะของความบ้าในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ และนำไปสู่การขีดเส้นแบ่งระหว่างความปกติและความไม่ปกติ ซึ่งฟูโกต์เสนอให้ตั้งคำถามเพื่อวิพากษ์ระบบเหตุผลและแนวคิดของเรอเน เดส์การ์ตส์ เนื่องจากแนวคิดในระบบเหตุผลนิยมมีอิทธิพลในการสร้างรูปแบบของการกีดกันความบ้าด้วยการครอบงำความคิดของมนุษย์ ซึ่งการวิพากษ์นี้เป็นการยืนยันข้อเสนอของฟูโกต์ในประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ของความแตกต่าง และข้อเสนอที่ตนเองแสดงให้เห็นถึงการขีดเส้นแบ่งระหว่างความปกติและความไม่ปกติที่นำไปสู่การกีดกันแบ่งแยกความบ้าจากระบบเหตุผลได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาควิชา ปรัชญา

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ปรัชญา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2558

5580122922 : MAJOR PHILOSOPHY

KEYWORDS: MICHEL FOUCAULT / MADNESS / EXCLUSION

KEETA BUNYAPANIT: NOTION OF EXCLUSION IN MICHEL FOUCAULT'S DISCOURSE ON MADNESS. ADVISOR: ASST. PROF. KASEM PHENPINANT, Ph.D., 55 pp.

This thesis attempts to examine the notion of exclusion Michel Foucault's *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique*. It explores this notion through discourses on madness. It also emphasizes Foucault's critique of Cartesian subject. The latter sets forth the order of reason to determine the distinction between reason and madness, and yet, between normalcy and the pathology.

Department: Philosophy

Field of Study: Philosophy

Academic Year: 2015

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตรวจสอบและแก้ไขร่าง วิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีัญญา อรุณขจรศักดิ์ ที่กรุณาให้ เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ธเนศ วงศ์ยานนาวา ที่ให้เกียรติ เป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้สนับสนุนทุนในการวิจัย

ขอขอบคุณ นางสาวกฤตติกา สุขกิจ นายดลวัฒน์ บัวประดิษฐ์ นายพรหมพัฒน์ มานะชัย ทรัพย์ และเพื่อนร่วมรุ่นภาควิชาปรัชญา คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาปรัชญา คณะ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์.....	2
3. ขอบเขตการวิจัย.....	2
4. วิธีดำเนินการวิจัย	2
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 ปัญหาของความบ้า	3
ความบ้าถูกกล่าวถึงอย่างไร.....	3
ความบ้าในฐานะความแตกต่าง	10
บทที่ 3 วิพากษ์ระบบเหตุผล	23
บทที่ 4 สภาวะการกีดกัน	30
กระบวนการของวาทกรรม	30
ปัญหาของ Cogito ใน Cartesian Subject	34
สภาวะการกีดกันสิ่งนอกระบบเหตุผล.....	39
บทที่ 5 บทสรุป	48
รายการอ้างอิง	52
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หนังสือ *Folie et Dérison : Histoire de la folie à l'âge classique* ของมิเชล ฟูโกต์ นักปรัชญาฝรั่งเศส ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1961 ซึ่งเป็นด้านงานวิชาการปรัชญาช่วงแรกเริ่มของ ฟูโกต์ที่ต้องการตรวจสอบปัญหาเรื่องความบ้าโดยกลับเข้าไปตรวจสอบช่วงเวลาของประวัติศาสตร์เพื่อตรวจสอบวาทกรรมความบ้าและสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้กลไกอันซับซ้อนนั้น ที่จะช่วยให้มองเห็นความฉ้อฉลและเล่ห์เหลี่ยมของระบบเหตุผลที่กระทำต่อสิ่งที่ผิดแปลกแตกต่างในแต่ละยุคสมัยที่เกิดความบ้าในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อองค์ความรู้ของมนุษย์ในภาพรวม ไม่ว่าจะ เป็นหลักการทางวิชาการที่มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตความรู้ ไปจนถึงการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลอย่าง เล็กน้อยที่สุดของเรา โดยมีกุญแจดอกสำคัญในการไขปริศนาคือกระบวนการของวาทกรรมที่ดำรงอยู่ ภายใต้เงื่อนไขของการผลิตสร้างแนวคิดทางประวัติศาสตร์และปรัชญา อันหมายรวมถึงความรู้และ แขนงวิชาต่าง ๆ ในโลก

เมื่อตรวจสอบพบความบ้าในประวัติศาสตร์ ก็ยังได้พบกับวาทกรรมความบ้าที่ปะปนอยู่ใน ประวัติศาสตร์ ความบ้าเหล่านั้นยังคงมีอยู่อย่างเงียบเชียบและไม่เปิดเผย และทำให้เราได้เห็นความ บ้าในฐานะความแตกต่าง เนื่องจากวาทกรรมความบ้าได้ทำให้ความบ้าถูกทำให้มีความหมายแตกต่าง กันไปในแต่ละยุคสมัยที่ความบ้าดำรงอยู่ ซึ่งความบ้าได้ถูกกระทำอย่างซ้ำ ๆ ตลอดมา โดยที่การ กระทำดังกล่าวอยู่นอกเหนือการรับรู้ของมนุษย์

การอธิบายมโนทัศน์นี้มาจากข้อโต้แย้งของฟูโกต์ต่อแนวคิดเหตุผลนิยมของ เรอเน เดส์ คาร์ตส์ นักปรัชญาฝรั่งเศสสมัยใหม่ ที่สถาปนาระบบเหตุผลนิยม สร้างความรู้ทางญาณวิทยาของ มนุษย์และการแสวงหาความจริงภายนอกด้วยระบบเหตุผล โดยกล่าววามมนุษย์มีศักยภาพในการ ค้นหาคำรู้และความจริงแท้ด้วยสติปัญญาของตนเอง อีกนัยหนึ่งเดส์การ์ตส์ก็ได้ปฏิเสธการมีอยู่ของ ความบ้า เนื่องจากศักยภาพในการค้นหาคำรู้และความจริงแท้เป็นสิ่งที่ยืนยันคุณค่าของความเป็น มนุษย์นั่นเอง โดยการโต้แย้งของฟูโกต์ที่มีต่อเดส์การ์ตส์ก็ทำให้มโนทัศน์ความบ้ายิ่งมีความชัดเจนและ ทำให้สมมติฐานของฟูโกต์มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์กระบวนการกีดกันและแบ่งแยกความบ้าออกจากระบบเหตุผล ในการผลิตสร้างวาทกรรมความบ้าในหนังสือ *History of Madness* ซึ่งเป็นฉบับแปลภาษาอังกฤษจากหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* ของมิเชล ฟูโกต์

2.2 เป็นแนวทางในการศึกษาปรัชญาและแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์

3. ขอบเขตการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้หนังสือ *History of Madness* ซึ่งเป็นฉบับแปลภาษาอังกฤษจากหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* เป็นตัวบทหลักในการพิจารณา รวมทั้งงานเขียนของฟูโกต์ในช่วงเวลาเดียวกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยทำการวิจัยหนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป บทที่ 2 เป็นการศึกษาานิยามของความบ้าในประวัติศาสตร์เพื่อความเข้าใจเบื้องต้น บทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อโต้แย้งของฟูโกต์ที่มีต่อเดส์การ์ดส์ บทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์สภาวะการกีดกันแบ่งแยกความบ้าออกจากระบบเหตุผล และ บทที่ 5 เป็นบทสรุปและนำเสนอความคิดเห็นต่อปรัชญาวาทกรรมฟูโกต์ของผู้เขียน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 เข้าใจกระบวนการกีดกันและแบ่งแยกความบ้าออกจากระบบเหตุผล ในวาทกรรมความบ้าของมิเชล ฟูโกต์

5.2 เป็นแนวทางในการศึกษาปรัชญาและแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์

บทที่ 2

ปัญหาของความบ้า

การวิจัยเรื่อง “มโนทัศน์การคิดกันแบ่งแยกในวาทกรรมความบ้าของมิเชล ฟูโกต์” ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาในประเด็นปัญหาความบ้าเป็นอันดับแรก เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจของฟูโกต์ต่อ “ความบ้า” และสิ่งที่นำไปสู่ประเด็นสำคัญลำดับต่อมา คือ ความบ้าในฐานะความแตกต่าง โดยการย้อนกลับเข้าไปศึกษาในช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ของ ฟูโกต์เพื่อตรวจสอบวาทกรรมความบ้าและสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้กลไกอันซับซ้อนเพื่อตรวจสอบสิ่งที่ซ่อนอยู่ในประวัติศาสตร์นั้น

ทั้งนี้ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในปัญหาของความบ้าได้ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ยกประเด็นสำคัญในหนังสือ *Madness A Brief History* ของ รอย พอร์เตอร์ (Roy Porter) และหนังสือ *The Normal and the Pathological* ของ จอร์จ คองกุยเฮม (Georges Canguilhem) ขึ้นมาอภิปรายและแสดงให้เห็นปัญหาของความบ้ามีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมอย่างไร

ความบ้าถูกกล่าวถึงอย่างไร

การวิจัยปัญหาของความบ้าในส่วนแรกนี้ ผู้วิจัยจะเกริ่นนำถึงความบ้าในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประเด็นสำคัญในหนังสือ *Madness A Brief History* ของรอย พอร์เตอร์ ซึ่งเขาได้ศึกษาจุดเริ่มต้นของความบ้าและนัยยะที่ความบ้าได้แสดงออกมา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจ โดยพอร์เตอร์ได้ศึกษาการมีอยู่ของความบ้าในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ช่วงก่อนยุคประวัติศาสตร์จนถึงยุคที่การแพทย์สมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการวินิจฉัยโรคทางจิตเวช

สำหรับในช่วงเวลาก่อนประวัติศาสตร์มีข้อมูลว่านักโบราณคดีได้ค้นพบหลักฐานชิ้นสำคัญอันแสดงถึงนัยยะในการมีอยู่ของความชั่วร้ายเหนือหลุมแองต์ที่เต็มไปด้วยโครงกระดูกมนุษย์ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งการค้นพบในครั้งนี้ยังได้พบเครื่องมือเจาะกะโหลกชิ้นเล็ก ๆ ซึ่งเป็นดั่งเครื่องมือลงทัณฑ์มนุษย์ที่มีความทารุณ เปรียบดั่งเครื่องมือของปีศาจที่ใช้ทำลายชีวิตของมนุษย์ ซึ่งการลงทัณฑ์ที่โหดร้ายนี้ยังได้พบว่ามีอยู่ในความเชื่อทางศาสนาและตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมา

ดังเช่นที่ปรากฏในพันธสัญญาเดิม (6:5) ดังข้อความว่า “The Lord will smite thee with madness” โดยตัวอย่างผู้ที่ได้รับการลงทัณฑ์จากพระเจ้าก็คือพระราชอาชญาแห่งบาบิโลน พระเจ้าเนบูคัดเนสซาร์ ที่ได้ถูกทำให้ตกอยู่ในห้วงเหวแห่งความฝันวิกลจริต¹

ในศาสนาฮินดูซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางผากฝั่งตะวันออกเองก็มีความเชื่อที่สอดคล้องกันเรื่องความโหดร้ายที่ซ่อนอยู่ในกมลสันดานของมนุษย์และการเปรียบเทียบลักษณะของมนุษย์ที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้เมื่อเกิดอาการป่วยไข้ทางจิต ความเชื่อดังกล่าวถูกสร้างให้เข้าใจได้ผ่านรูปลักษณะของสุนัขปีศาจที่แปรขนาดร่างกายและความน่ากลัวไปตามปริมาณความทุกข์ของผู้คนที่เรียกกันว่า หม่าป้าบ้าคลั่ง และมีความเชื่อที่กล่าวกันอีกว่าอาการซึมเศร้าตรอมตรมจะทำให้มนุษย์ที่ตกอยู่ในอาการนั้น กลายร่างเป็นสุนัขสีดำเมื่อแสงจันทร์ส่องสะท้อนบนผืนน้ำ ซึ่งความเชื่อนี้ก็ยังสอดคล้องกับอาการถูกครอบงำโดยวิญญาณปีศาจร้าย อันเป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการบันทึกในสมัยบาบิโลนและเมโสโปเตเมีย ที่กล่าวว่าผู้ที่ถูกวิญญาณร้ายเข้าสิงจะมีอาการ เช่น นัยน์ตาลึกกรอก ริมฝีปากย่นไปถึงจมูก และไม่สามารถควบคุมร่างกายได้ อันเป็นผลจากปีศาจเข้าไปควบคุมจิตใจของเขา ซึ่งเป็นการลงทัณฑ์เมื่อใครก็ตามได้ล่วงละเมิดหรือประพฤติดีกฎบัญญัติ²

ส่วนในประวัติศาสตร์ยุคกรีกที่ได้รับสืบทอดทัศนคติและความเชื่อ รวมไปถึงตำนานจากยุคก่อนก็ยังไม่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่คล้ายกับระบบเหตุผลหรือหลักการที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการทางการแพทย์หรือแนวคิดทางปรัชญาในยุคหลัง ที่มีกล่าวถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสภาวะจากจิตสำนึก จะเห็นได้จากการวิเคราะห์บทกวีและละครในสมัยกรีกอย่าง “มหากาพย์เทพปกรณัมอีเลียด” แม้ว่าอีเลียดจะไม่ได้มีถ้อยคำที่กล่าวถึงการเป็น “บุคคล” หรือ “ตัวตน” ของมนุษย์ไบบอทละครดังกล่าว แต่อีเลียดก็ได้กล่าวถึงแนวคิดของการใช้ชีวิตและการควบคุมจัดการชีวิต มากกว่าการให้คุณค่ากับอำนาจภายนอกหรือพลังเหนือธรรมชาติ ซึ่งอีเลียดได้เป็นกรณีตัวอย่างในการแสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่ากับการตัดสินใจกระทำของมนุษย์เหนือพลังอำนาจของพระเจ้าและปีศาจ โดยภายใต้การตัดสินใจกระทำของตัวละครในเรื่องยังปรากฏความทุกข์ทรมานของความขัดแย้งในจิตสำนึกและทางเลือกมากกว่าการตัดสินใจในรอบความคิดของความเป็นวีรบุรุษที่สุขุมเยือกเย็น³

ขณะที่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 ในมุมมองของการศึกษางานด้านจิตวิเคราะห์ในแวดวงของผู้ศึกษาความรู้ทางจิตเวชสมัยใหม่ซึ่งนำโดยซิกมันด์ ฟรอยด์ก็ได้พัฒนากรอบการศึกษาโดยผ่าน

1 Roy Porter. *Madness a Brief History* (New York Oxford University, 2002) .p.10

2 Ibid.p.13

3 Ibid.p.13-14

กระบวนการของระบบเหตุผลเกี่ยวกับจิตและความบ้า จากประเด็นที่น่าสนใจในมหากาพย์เทพปกรณัมอิลีียด ที่เรียกว่า “ปมโอดิปุส” อันเป็นความคิดและความหมกมุ่นในระดับจิตไร้สำนึกเกี่ยวกับเพศสภาพและจิต อันเป็นประโยชน์ต่อวงการจิตเวชตะวันตกอย่างมาก ซึ่งการศึกษาบทละครของกรีกได้พบองค์ประกอบของจารีตวิถีและรูปแบบของปรากฏการณ์ทางจิตที่แสดงถึงความขัดแย้งภายในจิตหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นสถานะของวีรบุรุษหรือวีรบุรุษที่ต้องทนทุกข์ทรมานเพื่อความพยายามไปสู่จุดหมายภายใต้การบงการของเทพเจ้า ความรักและความกล้าหาญ หน้าทีและความปรารถนา ความเป็นอัตลักษณ์ และสถานภาพ ซึ่งบางครั้ง ผลลัพธ์สุดท้ายก็ตกอยู่ในความบ้า อันเป็นภาพสะท้อนของจิตสำนึกภายใต้ความขัดแย้งในจิตนั้น⁴

ความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติยังเชื่อมโยงเข้ากับปัญหาของสุขภาพและความผิดปกติของสมอง ในงานทางด้านการศึกษาของฮิปโปเครติส (Hippocrates) ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของวงการแพทย์ผู้มีชีวิตอยู่ในยุคกรีก เขาได้วินิจฉัยปัญหาทางสมองโดยวิเคราะห์ปัจจัยทางธรรมชาติเพื่อรักษาความสมดุลของชีวิต ภายใต้มุมมองว่าร่างกายเป็นดังอวัยวะที่รับแรงสั่นสะเทือนจากการทำงานที่ไม่สมดุลของสมอง ไม่ว่าจะเป็นความสุขและความเศร้า รอยยิ้มและน้ำตา ที่ดำรงอยู่คู่กันดังเช่นกลางวันและกลางคืน หากสภาวะไหนมีมากเกินไปก็จะเป็นความผิดปกติที่สามารถรักษาได้โดยการผ่าตัดสมอง อันเป็นการกลับไปแก้ไขที่สาเหตุทางธรรมชาติของร่างกาย แต่ขณะเดียวกัน ฮิปโปเครติสก็ยังจำแนกอาการผิดปกติทางจิตให้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยฮิปโปเครติสได้บันทึกอาการป่วยจากโรคนี้นี้ว่า เป็นดังความทุกข์ทรมานที่มีเงื่อนไขเกี่ยวพันกับพลังของกิเลสตัณหาของเฮรา มารดาแห่งเทพเจ้าที่สาปแช่งและครอบงำมนุษย์ผู้นั้น⁵

เมื่อเข้าสู่ประวัติศาสตร์ยุคโรมันภายหลังจากการรับเอาศาสนาคริสต์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร ศาสนจักรก็ได้เข้าแทรกแซงอำนาจเหนือธรรมชาติและจัดระเบียบความเชื่อเสียใหม่ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อที่เป็นขนบจารีตของสังคมหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ก็ถูกจัดระเบียบใหม่ให้กลายเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของคริสตจักรเพียงหนึ่งเดียว ขณะเดียวกันความบ้าก็ถูกทำให้เป็นสัญลักษณ์ของปีศาจและความชั่วร้าย หลังจากมนุษย์ต้องพ่ายแพ้ให้กับความโศกเศร้าและตรอมตรมจนทำให้มนุษย์ผู้นั้นต้องตกเป็นทาสของซาตาน ซึ่งยึดโยงได้กับอาการของโรคประสาท แต่ขณะเดียวกันก็ยังปฏิเสธความเป็นเหตุผลในแก่นสารของมนุษย์ เพราะคริสตจักรได้พยายามให้คุณค่ากับแรงปรารถนาอันศักดิ์สิทธิ์ ความรัก และความศรัทธาต่อวิญญูณบริสุทธ์ของพระเจ้า โดยมี

4 Ibid.p.14

5 Ibid.p.16

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยืนยันว่ามีกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่าแม่มดและพวกนอกรีตมากกว่าสองแสนคนที่ถูกล่าและตัดสินโทษในช่วงยุคกลาง เนื่องจากคริสตจักรใช้ภาพของชาตานให้เป็นเสมือนภาพหลอนและความหวาดกลัวมาใช้ในการกำจัดผู้ที่ไม่ทำตามระบอบของศาสนาด้วยการมอบความตายให้ ทั้งนี้ยังรวมถึงผู้ที่ผิดแปลกแตกต่างออกไปจากสังคมยังถูกป้ายความผิดด้วยการบงการของศาสนา⁶ ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์และความหมายของความบ้าโดยคริสตจักรที่ผลักดันให้ความบ้ากลายเป็นชั่วตรงข้าม ส่งผลอย่างใหญ่หลวงต่อแนวคิดและหลักการที่วิทยาการทางการแพทย์มีต่อความบ้า เมื่อจิตแพทย์ได้สานต่อและรับเอาความบ้าเข้ามาดูแล โดยตรวจสอบหลักฐานได้จากความคิดและพฤติกรรมที่น่าเคลือบแคลงในทฤษฎีทางการแพทย์ที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน⁷

ดังที่เกริ่นนำเบื้องต้น ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่าความบ้าถูกทำให้กลายเป็นสิ่งที่มี นัยยะลึกลับซับซ้อน และในทุกครั้งที่เหตุผลและความบ้าได้มีปฏิกริยาต่อกัน ก็ยังทำให้เกิดมิติมุมมองที่แปลกใหม่ในวัฒนธรรมตะวันตกอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ทั้งยังเปลี่ยนแปลงนิยามความหมายไปอย่างไม่สิ้นสุด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยต้องการที่จะเจาะจงวิจัยปัญหาของความบ้าของฟูโกต์ ต่อเหตุการณ์ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง คือ การเกิดขึ้นของโรงพยาบาลจิตเวช (Hospital General) ในปี ค.ศ.1657 และการเกิดขึ้นของสถานกักกัน (Great Confinement) ในปี ค.ศ.1794 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์การรักษาทางจิตเวชในฝรั่งเศส และเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของวาทกรรมความบ้าที่ทำงานอย่างเข้มข้นในช่วงเวลานั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าประหลาดใจในระดับโครงสร้างของช่วงเวลาระหว่างการศึกษางานด้านจิตเวชที่ทำให้เห็นภาพเชิงบวกและความปรารถนาดีต่อความบ้าเพื่ออำพรางภาพที่โหดร้ายน่ากลัวต่อการจัดการความบ้าในอดีตจากช่วงยุคกลางที่มองเห็นความบ้าเป็นศาสตร์มืดของปีศาจและศัตรูทางศาสนาไปจนถึงช่วงเวลาของการพัฒนางานด้านจิตเวชของฝรั่งเศสโดยยุคของนายแพทย์ฟิลิปป์ ไพแนล (Philippe Pinel) นักจิตวิเคราะห์ชาวฝรั่งเศส และศาสตราจารย์แซมูเอล ตูก์ (Samuel Tuke) บาทหลวงชาวอังกฤษ ที่ความบ้าเป็นสิ่งที่ต้องควบคุมด้วยกฎเกณฑ์ที่อึดอัดยึดเยียด เมื่อเราถอยห่างจนได้ระยะที่เหมาะสมและเห็นภาพรวมของความบ้าในประวัติศาสตร์ชัดเจน เราก็จะพบว่าการเกิดขึ้นของทั้งสองสถานที่นี้ทำให้เกิดภาพลวงตาของความไร้เหตุผลและความบ้า ด้วยคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์และความเมตตาการุณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อปิดเบือนความหมายและนำไปสู่สถาปนาโครงสร้างของการรับรู้โดยวาทกรรม

6 Ibid.p.25

7 Ibid.p.33

ความบ้าที่ไม่อาจย้อนกลับคืนไปสู่จุดเดิมได้อีกต่อไป ด้วยการปฏิบัติและบิดเบือนความหมายของ ความบ้าที่ใช้ในการแบ่งแยกระหว่างความปรกติและความไม่ปรกติออกจากกันระหว่างสองเหตุการณ์ สำคัญดังกล่าวนี้ จึงล้วนเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมของความบ้าและปัจจัยทางสังคม ที่มีศักยภาพในการกำหนดทิศทางและควบคุมผู้คนในสังคม โดยการตัดสินโทษหรือกีดกันแบ่งแยกความ บ้าออกไปจากสังคมนั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาตามธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นในประวัติศาสตร์อย่างมีนัยยะ และซ้ำซากในวัฒนธรรมตะวันตก

ฟูโกต์ได้เสนอและพิสูจน์ทฤษฎีเพื่อยืนยันสภาวะของมิติทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการแปร ความหมายของความบ้า ด้วยวิธีการขุดค้นทางโบราณคดีที่นำไปสู่การค้นหาคความหมายของ วาท กรรมที่เชื่อมโยงระหว่างภาคปฏิบัติที่ไม่ใช่ภาษา (Non-discursive Practices) เช่นในบางสถาบัน ที่มีอยู่ กับระบบของวาทกรรม (Systems of Discourse) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไม่ สามารถแยกออกจากกันได้ของความรู้และสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ทางการเมือง ปฏิบัติการทาง เศรษฐกิจ และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีอยู่ของสถาบัน ซึ่งในกรอบแนวคิดของ ประวัติศาสตร์ของความคิดได้อธิบายความเชื่อมโยงนั้นผ่านทางประวัติวิเคราะห้เชิงสัญลักษณ์และที่มา ของความสัมพันธ์ทั้งหมดก่อนที่จะเกิดวาทกรรมและภาคปฏิบัติที่ไม่ใช่วาทกรรม ซึ่งเกิดขึ้นใน ช่วงเวลาที่ไล่เลี่ยกันระหว่างการพัฒนาสถาบันช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในการสร้างรูปแบบทั่วไปเพื่อ สร้างคุณค่าของความหมายที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอื่นในสังคม โดยหนึ่งในการการค้นพบสำคัญ ในการวิเคราะห์นั้นภายใต้บริบทของเหตุการณ์ทางการเมือง ปฏิบัติการทางเศรษฐกิจ คือการพบว่า ความตระหนักถึงความคิดอย่างเป็นเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อ ประวัติศาสตร์ของความคิด เช่น การที่ระบบทุนนิยมต้องการคนงานจำนวนมากป้อนเข้าสู่ระบบ อุตสาหกรรมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นสาเหตุให้ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ คิดและพูดถึงสาเหตุ ของการเกิดโรคว่าเกี่ยวเนื่องกับระบบอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ในขณะนั้น เช่น การเพิ่ม จำนวนขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของ ประชาชน แต่อะไรที่อยู่เบื้องหลังของการกำหนดกรอบความคิดของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ที่เป็น เหตุเป็นผลว่าทำไมพวกเขาจึงหยิบยกประเด็นเรื่องโรงงานอุตสาหกรรมมาใช้ในการคิดและพูดถึง ปัญหาท่ามกลางบริบทของสังคมในช่วงเวลานั้น

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของฟูโกต์ คือ รูปแบบของวาทกรรมความบ้า นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะ แสดงถึงสัญลักษณ์และนัยยะที่เชื่อมโยงกับสาเหตุทางสังคมอย่างไรบ้าง ซึ่งฟูโกต์ได้แสดงให้เห็นว่ามี ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างการเกิดขึ้นของสถาบันที่สร้างหลักการและความรู้ในเชิงสุขภาพโดย โรงพยาบาลและกระบวนการที่เป็นมาตรการในการใช้ควบคุมวิถีปฏิบัติของประชาชนอย่างแยก

การศึกษาของฟูโกต์จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองส่วน คือวาทกรรมหรือหลักการความรู้และการคิดแบบวิทยาศาสตร์ และภาคปฏิบัติที่ไม่ใช่ภาษา (Nondiscursive Factor) อันเป็นปัจจัยภายนอกทางสังคมที่ส่งผลต่อพื้นฐานของการสร้างกฎเกณฑ์การคิดแบบวิทยาศาสตร์ กระบวนการชุดค้นจึงเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ที่แสดงแผนทางการเดินทางของสิ่งหรือวัตถุ (Mapping of Object) กับวิถีของสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ของสองส่วนนี้นำไปสู่ความคิดอันเป็นรากฐานของสังคมที่เป็นการสร้างเงื่อนไขต่อมิติทางสังคมที่มีอารยะ ด้วยการสืบเสาะวาทกรรมความบ้า โดยที่ประเด็นเรื่องมิติทางสังคมสามารถย้อนไปถึงงานเขียนชิ้นแรกของฟูโกต์ เรื่อง *Maladie Mentale et Psychologie* ในปี ค.ศ. 1954 ซึ่งได้รับการแปลออกสู่โลกภาษาอังกฤษในชื่อ *Mental Illness and Psychology* (ผู้วิจัยใช้หนังสือเล่มเดียวกันในฉบับ Reprint ชื่อ *Madness : The invention of an idea*) ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ ถือเป็นงานชิ้นแรกที่เขาได้วิเคราะห์สิ่งที่เรียกว่า ความบ้า โดยศึกษาในสองประเด็น ได้แก่ มิติของจิตเวชในความป่วยไข้ทางจิต และจิตเวชกับข้อเท็จจริงในความมีอารยะ⁸

ในบทนำของหนังสือเล่มนี้ ฟูโกต์ ได้ตั้งคำถามเกริ่นนำเพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เขาพยายามศึกษาเกี่ยวกับงานจิตเวช นั่นคือ อะไรเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นเมื่อเรากล่าวถึงความป่วยไข้ทางจิต และอะไรเป็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงกับสิ่งที่ควรจะเป็นในงานจิตเวชเหล่านั้น ซึ่งการวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาภายใต้ปัญหาที่เกิดขึ้นสองประการ ประการแรก คือ ในงานจิตเวชยังมีสิ่งอื่นที่ยังสร้างความสับสนซึ่งเกิดขึ้นจากจิตใต้สำนึกอันผิดปรกติที่ขับเคลื่อนในความปรกติ และอีกประการหนึ่ง ยังปรากฏความพยายามของงานด้านจิตเวชที่ต้องการควบคุมองค์ความรู้ทั้งหมด เมื่อมีสิ่งๆที่เรียกว่าความบ้าที่เกิดขึ้นก่อนซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างความปรกติและความป่วยไข้ทางจิต ซึ่งฟูโกต์ต้องการชี้ให้เห็นว่ารากฐานของงานจิตเวชเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ทั้งกับคนบ้าและคนปรกติ⁹

การวิจัยของฟูโกต์ในประเด็นแรก ซึ่งศึกษาด้านมิติของจิตเวชในความป่วยไข้ทางจิต พบว่าจากการศึกษาด้านจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เป็นการให้คำอธิบายต่อที่มาของความป่วยไข้ทางจิต อันเป็นผลมาจากการกระตุ้นจากจิตสำนึกในหลายรูปแบบ โดยที่รูปแบบความป่วยไข้ นั้นเป็นการวิเคราะห์จากพฤติกรรมของผู้ป่วยที่มีพัฒนาการไปสู่ระดับของความป่วยไข้ทางจิตตั้งแต่น้อยไปหา มาก ซึ่งเป็นผลจากความเสื่อมถอยทางจิตทั้งที่เกิดจากตัวเองและจากสังคม โดยอ้างอิงจากผล

⁸ Michel Foucault. *Madness : The Invention of an Idea*. Alan Sheridan, translated. (California: University of California Press, 2011).p.23

⁹ Ibid.pp.1-2

การศึกษาของฟรอยด์พบว่า ความป่วยไข้ทางจิตมีหลายระดับ ตั้งแต่ขั้นแรก คือ การเสียสมดุลทางอารมณ์ และอาการจิตหวาดระแวง ซึ่งเป็นวิวัฒนาการแบบปัจเจกและเป็นแค่อาการทางจิตขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่เมื่อเข้าสู่ระดับของการฝันซึ่งเป็นกระบวนการของโครงสร้างของจิตสำนึกและทำให้เกิดอาการประสาทหลอน ส่วนการเพ้อคลั่งและโรคซึมเศร้าก็มีความเป็นไปได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ แม้ว่าพฤติกรรมทั่วไปของผู้ป่วยจะส่งผลเสียต่อทั้งร่างกายและจิตใจ แต่เมื่อเกิดการระเบิดของอารมณ์ ก็อาจจะทำให้ผู้ป่วยเกิดความปลอบปลืมปิดทางจิตใจขึ้นเมื่อได้ปลดปล่อยอารมณ์ที่อัดอั้นนั้น ซึ่งถือว่าเป็นผลดีที่ผู้ป่วยได้ระเบิดอารมณ์ออกมา ดังนั้น การวินิจฉัยความป่วยไข้ทางจิต จึงมีความยากที่จะวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้ป่วยแต่ละคน ซึ่งถือว่าเป็นจุดด้อยของการศึกษาทางด้านจิตวิเคราะห์ด้วย

การวิจัยประเด็นที่ 2 ของฟูโกต์ ในเรื่องจิตเวชกับข้อเท็จจริงในความเป็นจริง เป็นการศึกษาความป่วยไข้ทางจิตหรือความบ้าที่เชื่อมโยงกับการเกิดขึ้นของ Hospital General ในปารีส และสถานที่กักกันโรคเรื้อน อาชญากร และผู้ที่ไร้สมรรถภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งยุโรป การมีอยู่ของโรงพยาบาลจิตเวช สถานสงเคราะห์ และโลกทัศน์ของความไร้เหตุผลในสังคมที่ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์ความบ้าที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีต และส่งผลมาถึงการมีอยู่ของความบ้าในปัจจุบัน

ความบ้ากลายเป็นเครื่องมือที่ความมีอารยธรรมนำมาใช้แบ่งแยกระหว่างเหตุผลและความไร้เหตุผลในมิติของเสรีภาพ ซึ่งทำให้จริยศาสตร์กลายเป็นเรื่องของสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปรกติตามธรรมชาติ และเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา ดังเช่นยุคกลาง เมื่อคริสตจักรเข้าครอบงำวิถีชีวิตของผู้คน ผู้ป่วยโรคจิตถูกประณามว่าเป็นแม่มด ปีศาจ และสิ่งอัปมงคล เขาเหล่านั้นถูกทำร้ายและขับไล่ ความป่วยไข้ทางจิตกลายเป็นสิ่งผิดบาปทางศีลธรรม ความบ้าเป็นเพียงสิ่งแปลกปลอมที่ถูกกีดกันให้ออกไปจากพื้นที่ทางสังคม ซึ่งหนังสือ *Mental Illness and Psychology* ของฟูโกต์ นำไปสู่การศึกษามโนทัศน์ความบ้าอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นผลงานชิ้นแรกในฐานะนักวิชาการด้านปรัชญาที่ครอบคลุมองค์ความรู้ในหลายสาขาไม่ว่าจะเป็น วิทยาศาสตร์การแพทย์ จิตเวช และอาชญาวิทยา อันเป็นการศึกษาภายใต้เงื่อนไขของญาณวิทยาที่ผนวกรวมเข้ากับความรู้ทางมานุษยวิทยา ทั้งยังมีความสำคัญในฐานะแกนหลักของการศึกษางานด้านปรัชญาตลอดทั้งชีวิตของฟูโกต์เองด้วย¹⁰

การศึกษาประวัติศาสตร์ความบ้าของฟูโกต์จึงเป็นการไขความลับของประวัติศาสตร์ด้วยการอ้างอิงความจริงทางจิตเวช และการค้นหาความจริงของวาทกรรมความบ้า และกลายเป็นปรัชญาแห่ง

¹⁰ Barry Smart. *Michel Foucault* (New York : Routledge, 2002).p.19

ความชอบอย่างแท้จริง ด้วยการวิพากษ์วิธีการที่สังคมได้สร้างมาตรการที่จะนำมาควบคุมมนุษย์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นวิทยาการความรู้ สถาบัน และระเบียบของเหตุผล เพื่อสร้างมาตรวัดและตาชั่งที่จะชี้เป้าสังคมไปตามที่วาทกรรมความบ้าบองการ และองค์ความรู้เรื่องความบ้าในนัยยะใหม่นี้ จึงมีความสำคัญในการเผยแผ่ความไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมที่ซ่อนอยู่ในสังคม และทำให้มนุษย์ได้กลับมาตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพที่ตัวเองสมควรจะได้รับอีกครั้ง โดยกระบวนการกีดกันแบ่งแยกความบ้าได้สร้างระเบียบของเหตุผล ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ถูกสถาปนาขึ้นมา เพราะแบ่งแยกระหว่างเหตุผลและสิ่งอื่น ความไร้เหตุผลถูกสกัดออกมาแล้วทำให้เป็นความจริงของความบ้า กระบวนการเหล่านี้ถูกกระทำซ้ำ ๆ ในช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ แล้วโยนทิ้งให้กลายเป็นความเคลือบแคลงสงสัย จากนั้นความเป็นเหตุผลก็แสรังที่จะเป็นทุกสิ่งที่ต้องการ¹¹

ผู้วิจัยหยิบยกประเด็นเรื่องปัญหาของความบ้าและการกล่าวถึงความบ้าในหลายนัยยะเพื่อประโยชน์ในการวิจัยและตอบคำถามที่ว่าเหตุใดความบ้าจึงได้ดำรงอยู่ในช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ ด้วยหลากหลายสถานะและถูกกีดกันไปจากความรับรู้ของเรา แม้ผ่านช่วงเวลาอันยาวนาน ความบ้าก็ยังไม่ได้รับการคลี่คลาย เสมือนหนึ่งเป็นความลับที่ถูกปิดบัง หรือเป็นความอัปยศในความเป็นมนุษย์ที่ไม่ต้องการเปิดเผยการศึกษาปัญหาเรื่องความบ้าจึงเป็นการไขกุญแจเพื่อเปิด ประตูสู่ความจริง ซึ่งเป็นพันธกิจของฟูโกต์ที่จะต้องค้นหาและเปิดโปงสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้เบื้องหลัง “เสียง” ในประวัติศาสตร์ของความบ้าที่ถูกกลืนหายกลายเป็นความเงิบของสิ่งที่ไร้สาระ ว่างเปล่า และไร้แก่นสาร ซึ่งเป็นวิธีการแบบพื้นฐานที่สุด แม้จะทำให้ช่วงเวลาในอดีตขาดหวังว่าแหวง แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนก็จะเห็นความเป็นไปได้ที่ประวัติศาสตร์พยายามอย่างแข็งขันที่จะสมานให้ช่วงเวลานั้นเรียงร้อยต่อเนื่อง

ความบ้าในฐานะความแตกต่าง

ฟูโกต์ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของความบ้า ในบทนำของหนังสือ *Folie et Dérison : Histoire de la folie à l'âge classique* โดยนำเสนอข้อความของแบลซ ปัสกาล (Blaise Pascal) เป็นอันดับแรกเพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการศึกษา

“Men are so necessarily mad, that not being mad would be being mad through another trick that madness played.”¹²

¹¹ Michel Foucault. *Madness : The Invention of an Idea*. .pp.xxvii-xxviii

¹² Michel Foucault. *History of Madness*. Jonathan Murphy and Jean Khalfa, Translated. (New York : Routledge, 2006).p.xxvii

กล่าวคือ เราต่างถูกกำหนดให้ต้องตัดสินใจกระทำภายใต้การใช้เหตุผลด้วยศักยภาพของตัวเอง แต่เมื่อความบ้ำอับติขึ้นกับตนเอง การเก็บกตความบ้ำจึงเป็นการกระทำของคนบ้ำ เพราะเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงความบ้ำได้ แต่อย่างไรเราก็ต้องเก็บกตความบ้ำไว้ภายใต้ความเงียบที่บอกใครไม่ได้ โดยฟูโกต์ได้ขยายความว่า ที่ผ่านมาราชาคำอธิบายต่อช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ที่ความบ้ำปรากฏอยู่ในพื้นที่นั้น เนื่องจากระบบเหตุผลได้ใช้เล่ห์เหลี่ยมเพื่อปิดกั้นการสื่อสารระหว่างความบ้ำกับสิ่งอื่นด้วยภาษาของเหตุผลอันโหดร้าย และเรื่องราวของความบ้ำผ่านช่วงเวลาแห่งการขับไล่ความบ้ำจากพื้นที่ในประวัติศาสตร์ โดยที่การกลับไปค้นหาความบ้ำที่ถูกซุกซ่อนไว้ในพื้นที่ของประวัติศาสตร์ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ศูนย์ในช่วงที่ประสบการณ์การรับรู้ของมนุษย์ยังไม่ถูกรอบความคิดบางอย่างมากำหนด¹³

ในมุมมองที่คนทั่วไปมีต่อปัญหาของความบ้ำ สิ่งแรกที่เกิดขึ้นระหว่างโลกของคนปรกติและความบ้ำก็คือความเงียบ โดยความเงียบเป็นเสมือนตัวแทนของความป่วยไข้ทางจิต เนื่องจากมนุษย์ในโลกของเหตุผลหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับคนบ้ำ ในอีกทางหนึ่ง ผู้ที่ต้องสื่อสารกับความบ้ำก็มีเพียง “จิตแพทย์” ซึ่งเป็นมนุษย์ที่เป็นตัวแทนของระบบเหตุผลที่รับหน้าที่ติดต่อกับความบ้ำโดยตรงก็ไม่ได้สร้างปฏิสัมพันธ์กับความบ้ำไปมากกว่าการสื่อสารผ่านหลักการอันเป็นสากลของความป่วยไข้ทางจิต ส่วนคนบ้ำก็ได้แต่เพียงสื่อสารกับจิตแพทย์ผ่านหลักการที่ประกอบด้วยระเบียบแบบแผนภายใต้ข้อจำกัดทางกายภาพของตัวเองด้วยความต้องการที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกปรกติเท่านั้น การสื่อสารระหว่างเหตุผลและความบ้ำจึงไม่ใช่ภาษาปรกติ เพราะทันทีที่เกิดการสื่อสารขึ้น บทสนทนาก็ได้ถูกกีดกันแบ่งแยกออกไปแล้ว ซึ่งบ่งบอกถึงการขับไล่ออกไปจากการเป็นสมาชิกในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการถูกขับออกจากความทรงจำของมนุษย์ ด้วยคำที่บกพร่อง วากยสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัว และการพูดอย่างตะกุกตะกัก ซึ่งทำให้การสื่อสารระหว่างเหตุผลและความบ้ำ กลายเป็นสิ่งที่ต้องใช้สื่อสารผ่านภาษาของจิตเวช และถูกถอดออกจากโลกอันสมบูรณ์แบบ จนเป็นไปได้เพียงการมีอยู่ด้วยความเงียบ

การวิจัยปัญหาของความบ้ำสำหรับฟูโกต์จึงเริ่มต้นด้วยการเข้าไปตรวจสอบสิ่งที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์เพื่อค้นหา “เสียง” ทั้งที่ถูกใช้อย่างซ้าซากจนคั่นหู และเสียงที่ได้ยินอย่างแผ่วเบา รวมถึงเสียงที่ไม่ได้ยิน เพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่ง โดยวิธีการตรวจสอบประสบการณ์ของมนุษย์ที่ทำให้ได้พบว่าในประวัติศาสตร์ยังมีเสียงกระซิบนิทานและดูเหมือนเหยียดหยามต่อสิ่งผิดแปลกแตกต่างในสังคมที่มีแต่ความเงียบปวดและโสภณากรรม ฟูโกต์ตั้งข้อสมมติฐาน

¹³ David Macey. *The Lives of Michel Foucault* (New York : Vintage Book, 1949).p.94

เบื้องต้นที่จะต้องกลับไปตรวจสอบที่มาซึ่งเป็นแหล่งอ้างอิงของ เสียง เนื่องจากทุกเสียงล้วนมีที่มาจาก แหล่งกำเนิด และมีความต้องการที่จะส่งไปถึงเป้าหมาย แต่ไม่ใช่ทุกเสียงที่เราจะได้ยินหรือส่งผ่าน มาถึงเรา ไม่ว่าจะเนื่องมาจาก เสียงนั้น ไม่มีกำลังส่งไปสู่จุดหมายปลายทางเพียงพอ หรือมี เสียงอื่น ที่ ดังกว่าและกลบเสียงนั้นก่อนมาถึงเรา แต่มันคงยากยิ่งกว่า ถ้าเราไม่สามารถที่จะระบุได้ว่าเสียง ดังกล่าวเป็นเสียงที่มาจากแหล่งกำเนิดใด เนื่องจากแหล่งกำเนิดของเสียงนั้นถูกควบคุมหรือคุกคาม ไม่ให้ ออกเสียง อย่างอิสระด้วยเหตุที่ว่ามีบางสิ่งคอยกำกับว่าเรา ควร ได้ยิน หรือ ไม่ควรได้ยินเสียง ใด การขุดค้นแหล่งกำเนิดเสียงหรือที่มาของเสียงนั้นจึงแทบที่จะไม่มีความเป็นไปได้เลย เมื่อเสียงนั้น ได้สิ้นสุดและจบลงไปแล้วทันทีที่เปลี่ยนแปลงออกมา หากแต่วิธีการของฟูโกต์คือการหาร่องรอยของเสียงใน แต่ละช่วงเวลา เพื่อค้นหาบางสิ่งที่ถูกทำให้กลายเป็นความเงียบ

การปะทะระหว่างเหตุผลและความบ้าทำให้เราเห็นได้ว่าเหตุผลและความบ้าเป็นดั่งขั้วตรงข้ามที่ไม่ลงรอยกัน เมื่อประวัติศาสตร์ของความรู้พยายามทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ด้วยเหตุผล ที่เป็น แรงผลักดันให้เราใช้ชีวิตอย่างที่ตั้งคณกำหนดให้เป็นอย่างที่เราควรเป็น ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า “วาทกรรม” อันเป็นภาษาที่กำหนดให้เราปฏิบัติตัวตามครรลองของสังคมและอยู่ในรูปแบบที่เอื้อต่อการ หมุนงล้อแห่งประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง หากเราเปิดประเด็นด้วยคำถามที่ว่า การมีอยู่ของความบ้า เริ่มตั้งแต่จุดไหนแห่งใด เช่นนี้ถ้าเราเอาแต่พึ่งพาคำอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผลจากช่วงเวลาใน ประวัติศาสตร์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงและราบเรียบ ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะเป็นแค่คำตอบที่คับแคบและผลลัพธ์ ของความบ้าที่เราค้นพบนั้นจะเป็นเพียงถ้อยความหลังถูกตัดสินโทษแล้ว แต่ถ้าเราเริ่มต้นจากการ ตรวจสอบข้อมูลที่เป็นวัตถุบิสำคัญที่ยังไม่ได้รับการเปิดเผย ก็อาจนำเราไปสู่คำตอบที่แท้จริงได้ โดย วัตถุบิที่ฟูโกต์นำมาวิจัยในปัญหาของความบ้า ก็จะมีตั้งแต่ข้อมูลเชิงเอกสารที่มีอยู่มากมาย ซึ่งล้วน เป็นข้อเท็จจริงจากปากคำของคนบ้าและผู้ป่วยจิตเภทในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ที่หลงเหลือไว้ และ สำหรับเรานั้นก็เป็นเพียงแค่สิ่งเล็กน้อยและไร้แก่นสารที่ซ่อนอยู่ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่ไม่มีใคร ให้ความสำคัญ แต่เมื่อถูกนำกลับมาพิจารณาอีกครั้งแล้ว สิ่งเล็กน้อยที่ซ่อนอยู่อย่างลึกลับนี้กลับ นำไปสู่ความจริงบางประการที่ซ่อนเร้น และสามารถเชื่อมโยงได้กับนัยยะเชิงลบที่ความบ้าถูกกล่าวถึง ไม่ว่าจะ เป็น น้ำเสียงของการดูถูกเหยียดหยามและพฤติกรรมหยาบคายเย้ยหยันดูแคลนความบ้า

เสียงที่กล่าวถึงความบ้าเหล่านั้นในการวิจัยของฟูโกต์ได้ถูกนำมาวิพากษ์และถกทอเรียงร้อย จนกลายเป็นผืนผ้าใบที่เล่าเรื่องราวบางส่วนในช่วงเวลาที่ขาดหายไป ฟูโกต์ใช้วิธีวิเคราะห์ วาทกรรม (Discourse Analysis) เพื่อตรวจสอบเสียงกระซิบกระซาบนั้นโดยกำหนดให้เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึง อัน เป็นหน่วยของวาทกรรม โดยที่สิ่งที่ถูกกล่าวถึง คือ สิ่งที่ทำให้ประพจน์ (Propositions) การพูด และวัจนกรรม (Speech Acts) มีความหมายขึ้นมาได้ ภายใต้เงื่อนไขของการเป็นกระบวนรูปร่าง

กรรม (discursive formation) และไม่ใช่การบงการอย่างตรงไปตรงมา โดยแม้ว่าสิ่งที่ถูกกล่าวถึง ไม่ใช่ประพจน์โดยตัวของมันเอง แต่สิ่งที่ถูกกล่าวถึงนั้นก็สามารถประกอบสร้างเครือข่ายของกฎเกณฑ์ เพื่อสถาปนาสิ่งที่มีความหมายขึ้นมา โดยเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่เกิดขึ้นก่อนที่มีวัตถุประสงค์ที่จะทำ ให้ประพจน์ การพูดและวัจนกรรมมีความหมายไปตามที่ต้องการ และส่งผ่านไปสู่อำนาจผ่านสิ่งที่ถูก กล่าวถึงนั้น ซึ่งสิ่งที่ถูกกล่าวถึงดังกล่าวจำเป็นต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของเหตุการณ์เป็นบริบท ที่จะ ทำให้การแปลความหมายของสิ่งที่ถูกกล่าวถึงปรับเปลี่ยนไปตามแต่ละสถานการณ์ โดยที่บางกรณี ประโยคที่ถูกหลักไวยากรณ์อาจจะไร้ความหมาย แต่ในทางกลับกัน ประโยคที่ผิดหลักไวยากรณ์อาจมี ความหมายได้ภายในสนามวาทกรรม

การศึกษากระบวนการของวาทกรรมเป็นประตูเบิกทางสู่การมองความสัมพันธ์ระหว่างโลก และความจริงในมิติใหม่ที่มุ่งเน้นการเข้าใจระบบคิดที่เรารับรู้ต่อโลก ภาษาเป็นตัวประกอบสร้างระบบ ความรู้และความจริง และไม่ใช่เครื่องมือสื่อสารที่เป็นกลางหรือสะท้อนความจริงได้อย่างโปร่งใส แต่ ภาษามีความเป็นไปได้ก็เนื่องจากการเห็นพ้องต้องกันของมนุษย์ในการตั้งชื่อเพื่อเรียกสรรพจน์ต่าง ๆ และมีระบบโครงสร้างของตัวเอง ภาษาจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือถ่ายทอดเรื่องราวในโลกแห่ง ความจริงที่สะท้อนความคิดและความเชื่อของคนในสังคม โดยกระบวนการที่แยบยล สร้างองค์ความรู้ เพื่อก่อให้เกิดความชอบธรรมในการเรียกขานสิ่งต่าง ๆ สุดท้ายจึงกลายเป็นความจริงที่มนุษย์ในสังคม ยึดถือโดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งฟูโกต์ได้โต้แย้งแนวคิดแห่งการมีอยู่ของศาสตร์วิชาการ ซึ่งเผยแสดง ให้เห็นว่าความผสมกลมกลืนของวาทกรรมได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นรากฐานรองรับหลักการหรือ ศาสตร์ทางวิชาการ ด้วยวาทกรรมที่ไม่ชัดเจนและคลุมเครือ

วาทกรรมความบ้าส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกความปกติและผิดปกติในประวัติศาสตร์ดังที่ฟู โกต์ยกตัวอย่างขึ้นมาประกอบในหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* ผู้วิจัยขออภิปรายในประเด็นเรื่องการแบ่งแยกความปกติและผิดปกติโดยอ้างอิงจาก หนังสือ *The Normal and the Pathological* ของ จอร์ช คองกุกุเฮม (Georges Canguilhem) เพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ที่ทำให้เห็นว่าบริบททางสังคมมีการเกี่ยวพันกับการแบ่งแยกดังกล่าวนี้ อย่างไร คองกุกุเฮม ยกคำนิยามความหมายของคำว่า “ปกติ” ขึ้นมา โดยนำมาจากดิซชันนารีทาง การแพทย์ ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“Since norma, etymologically, mean a T-square, normal is that which bends neither to the right nor left, hence that which remain in a happy medium; from which two meaning are derived: (1) normal is that which is such that it ought to be; (2) normal, in the most usual sense of the word, is that which is met with in the

majority of cases of a determined kind, or that which constitutes either the average or standard of a measurable characteristic”

“In the discussion of these meanings it has been pointed out how ambiguous this term is since it designates at once a fact and a value attributed to this fact by the person speaking, by virtue of an evaluative judgment for which he take responsibility.”¹⁴

กล่าวคือ ความปรกติมี 2 ความหมาย คือ “สิ่งที่ควรจะเป็น” และ “สิ่งที่ถูกพิจารณาโดยเสียงส่วนใหญ่ว่าเป็นปรกติ หรือ สิ่งที่อยู่บนค่าเฉลี่ยพื้นฐานของคุณลักษณะที่สามารถใช้มาตรวัดได้” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกำหนดนิยามของคำก็แสดงถึงการออกแบบข้อเท็จจริง ที่ทำให้ดูราวกับว่า ความปรกติเป็นสิ่งที่ใครจะปรารถนาให้มันมีอยู่มากกว่าจะเป็นสิ่งที่เห็นว่ามันเป็นปัญหา ยกตัวอย่างเช่น ความปรกติในทางการแพทย์ ความปรกติของร่างกายคือสิ่งที่แพทย์ปรารถนาให้มันเป็น ขณะเดียวกัน ในกรณีของผู้ป่วยทางการแพทย์ แม้ว่าในชีวิตมนุษย์จะมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความปรกติในรูปแบบของคุณค่าเชิงลบ หรือสิ่งที่มีความหมายของความป่วยไข้ สิ่งเหล่านั้นก็ถูกมองผ่านบรรทัดฐานที่ถูกตัดสินและประเมินคุณค่าในความเข้าใจของโลกไปแล้ว ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าความปรกติมีความสัมพันธ์กับบรรทัดฐานของสังคมอย่างไร¹⁵

ในหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* พูโกต์ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ปรากฏการแบ่งแยกความปรกติและผิดปกติ เริ่มต้นจากการเกิดขึ้นของโรคเรื้อนที่กำลังระบาดทั่วยุโรป ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 โรคเรื้อนเป็นโรคที่ร้ายแรงและน่ารังเกียจ ทำให้รัฐต้องออกมาตรการป้องกันการระบาดขั้นรุนแรงและกำจัดผู้ติดโรคเรื้อนโดยทันที หลายประเทศออกกฎหมายข้อบังคับให้ผู้ป่วยโรคเรื้อนสวมเสื้อผ้าที่แตกต่างจากคนทั่วไป แขนวระฆังไว้ที่คอเพื่อไปไหนมาไหนคนจะได้ยินเสียงและหลีกเลี่ยง ไม่มีวิธีการอื่นใดนอกจากกักกันและทำลายผู้ติดเชื้อโรคเรื้อน การเกิดขึ้นของสถานกักกันโรคเรื้อน เมื่อเชื่อมโยงกับการเกิดขึ้นของสิ่งผิดปกติของสังคม นำไปสู่เบื้องหลังของการจัดการความบ้า ซึ่งเป็นเบาะแสสำคัญลำดับแรกในการศึกษาของพูโกต์

¹⁴ Georges Canguilhem. *The Normal and the Pathological*. Carolyn R. Fawcett and Robert S. Cohen, Translated. (New York : Zone Book, 1989).p.125

¹⁵ Ibid.p.126

ที่กล่าวว่าสถานกักกันโรคเรื้อนเป็นผลจากการขีดเส้นแบ่งความปกติและความไม่ปกติ ที่ทำให้เกิดกระบวนการกีดกันแบ่งแยกความบ้าออกจากระบบเหตุผลและการทำงานของวาทกรรมความบ้า¹⁶

โรคเรื้อนไม่เพียงเป็นโรคระบาดที่ร้ายแรง แต่ยังทำให้เกิดนิยามของความเป็นอื่นขึ้นในสังคมโลกยุคกลาง ซึ่งเป็นเสมือนส่วนประกอบขึ้นพื้นฐานที่มีความกลัว เป็นวัตถุดิบที่ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์มนุษย์ การกีดกันและแบ่งแยกสิ่งที่แตกต่างไปจากความเป็นปกติสุขของสังคม ถ้าการกักบริเวณโรคเรื้อนของรัฐเปรียบเทียบกับกรกระทำของพระเจ้า ก็เป็นการแสดงให้เห็นได้ทั้งความโกรธเกรี้ยวและความเอื้ออารีของพระเจ้าด้วยความรัก โรคเรื้อนนั้นเป็นปีศาจร้ายที่เกิดขึ้นในโลกของเรา การตายด้วยโรคเรื้อนเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของการไล่บาป แต่ในทางหนึ่งมันก็เป็นการทำให้อันตรายต่อผู้ป่วยต้องรับชะตากรรมอันโหดร้าย¹⁷

การเติบโตของระบบเศรษฐกิจทั่วยุโรป เชื่อมโยงกับการเกิดขึ้นของชนชั้นกรรมาชีพหรือนายทุน ที่เป็นกลุ่มชั่วอำนาจใหม่ในสังคม เงินตราและความมั่งคั่งกลายเป็นมาตรฐานที่ชี้วัดในการจัดระเบียบของชนชั้นทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการบงการวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม รวมถึงการสร้างค่านิยมใหม่อันเป็นแบบแผนของชีวิตที่ดีที่เอื้อต่อการเติบโตของชนชั้นกรรมาชีพให้มีอำนาจแทรกแซงการมีอยู่ของสถานะของสังคมไปด้วยกัน

ชนชั้นกรรมาชีพได้สร้างบรรทัดฐานใหม่ในการจัดระเบียบของชนชั้นทางสังคม และจำแนกผู้คนในชนชั้นเดิมด้วยการสร้างแนวคิดใหม่ที่ขึ้นำให้การประพฤติปฏิบัติตัวของสมาชิกในสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้รัฐ เพื่อที่จะผลักดันแนวความคิดว่าคุณค่าของคนขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างผลผลิต ความขยันขันแข็งเป็นค่านิยมใหม่ อันเป็นพื้นฐานการมีชีวิตที่ดีของสมาชิกในสังคม ขณะเดียวกัน ความเกียจคร้านได้เป็นเสมือนสิ่งต้องห้ามในสังคมที่กำลังพัฒนา เพราะมันแสดงถึงความเป็นปอนทำลายความเจริญรุ่งเรืองและการเติบโตของระบบเศรษฐกิจ ความเกียจคร้านจึงถูกมองด้วยสายตาอันหยาบเหยียดในฐานะตัวถ่วงความเจริญ ดังเช่นมนุษย์อันไร้คุณค่าไร้ประโยชน์¹⁸

โรคเรื้อนมีบทบาทเป็นสัญลักษณ์อย่างแรกที่ทำให้เห็นการเชื่อมโยงสู่สิ่งที่เรียกว่า ความเป็นอื่น คลื่นลูกใหม่ ในสังคมยุโรป ที่เกิดขึ้นในระลอกถัดมา เมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจของยุโรปมีความ

16 Michel Foucault. *History of Madness*.p.243

17 Ibid.p.7

18 Ibid.p.69

เปลี่ยนแปลง ทำให้สถานที่กักกันผู้ป่วยโรคเรื้อนมีบทบาทควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตอย่างมั่งคั่งของระบบเศรษฐกิจในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 โดยนวัตกรรมใหม่ที่ถูกผลิตสร้างขึ้นมานี้ นำไปสู่การกีดกันแบ่งแยกความบ้าครั้งใหม่ที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ ในการจำแนกระหว่างผู้ที่สามารถดำรงอยู่ในระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และกลุ่มคนที่เป็นอื่นที่ไม่มีผลผลิต (Pariahs of Non-productivity) เช่น คนจน อาชญากร คนไร้บ้าน และคนบ้า โดยเป็นการกีดกันแบ่งแยกที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นตัวผลักดัน ให้เกิดการจัดการกับระบบต่อกลุ่มคนดังกล่าวที่ไม่มีผลประโยชน์เข้าไปอยู่ในสถานที่กักกัน ซึ่งเป็นกำหนดขอบเขตซึ่งการมีอยู่ของความไร้ระเบียบอย่างเป็นรูปธรรม¹⁹

ขณะที่การสร้างผลผลิตมีความจำเป็นต้องใช้ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพื่อพุงโครงสร้างการผลิตนั้นไว้ สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องพึ่งพาเม็ดเงินมหาศาล แต่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของยุโรปที่มีชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้นำความเจริญ ก็กลับสร้างปัญหาเมื่อสมาชิกในสังคมทั้งหมดไม่พร้อมรับการเจริญเติบโตนั้น สภาพสังคมยังต้องเผชิญกับภาวะสงครามรอบด้านที่รัฐทำกับดินแดนรอบข้างเพื่อแสดงแสนยานุภาพของกองทัพฝรั่งเศสในสงครามสามสิบปี และที่สำคัญ วิกฤติในระบบเศรษฐกิจครั้งนี้เกิดจากความสัมพันธ์อันซับซ้อนที่ส่งผลกระทบต่อฝรั่งเศสในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาคครัวเรือนและประชาชน อาทิ การลดค่าแรง การเลิกจ้าง และความขาดแคลน ซึ่งเป็นภาวะซ้ำยากมากแพง ทั้งยังเชื่อมโยงไปยังความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับชนชั้นปกครอง อันเป็นผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของอัตราภาษีของรัฐ อันเป็นนโยบายของสถาบันกษัตริย์

เบื้องหลังของปัญหาเศรษฐกิจครั้งนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่เงื่อนไขในการเกิดขึ้นของชนชั้นกรรมาชีพและพันธสัญญาที่คนกลุ่มนี้ทำไว้กับสถาบันกษัตริย์ เป็นการสถาปนาอำนาจใหม่ที่สามารถก้าวล่วงไปในอำนาจของศักดินาชนชั้นสูง และสร้างการปกครองระบบเจ้าขุนมูลนายที่กระจายอำนาจไปทั่วยุโรป โดยอำนาจที่เกิดจากพันธสัญญาดังกล่าวนี้นำให้เกิดรูปแบบอันสมบูรณ์ที่ครอบคลุมเครือข่ายทั้งหมดในฝรั่งเศส ซึ่งการได้รับบทบาทใหม่ของชนชั้นกรรมาชีพที่สร้างรูปแบบใหม่ของการปกครองที่แทรกซึมในการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของฝรั่งเศส ที่สามารถบงการและควบคุมการปกครองของรัฐ โดยอ้างความสำคัญของเศรษฐกิจที่กลุ่มชนชั้นตนในฐานะผู้กุมบังเหียนอนาคตอันรุ่งเรืองของประเทศ²⁰

¹⁹ Roy Boyne. *Foucault and Derrida : The Other Side of Reason* (London : Unwin Hyman, 1990).p.6

²⁰ Ibid.p.7

ที่ว่าภาพลักษณ์อันทรูหราชของฝรั่งเศสที่เซตหน้าชูตารัฐที่รุ่งเรืองทั้งด้านการปกครองและเศรษฐกิจกลับถูกบดบังด้วยความน่าอดสูของความยากจนขั้นแค้นที่เกาะกินชีวิตของประชาชน ดังโรคร้ายเรื้อรังที่คุกคามอวัยวะภายในของร่างกายที่ดงาม เช่นเนื้อร้ายที่ต้องถูกผ่าตัดออกไป ให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และเนื้อร้ายนี้เป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงปรารถนาของรัฐที่จะต้องถูกกำจัดทิ้ง สถานที่กักกันผู้ป่วยโรคเรื้อรังจึงได้รับหน้าที่ใหม่ ในการเป็นสถานที่จองจำ ความยากจน อันเป็นสิ่งอัปยศที่บดบังทัศนียภาพแห่งความรุ่งเรืองซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบและความไร้ระเบียบ นำไปสู่การสร้างโลกที่รัฐเป็นผู้ควบคุมโดยมีการใช้บทลงโทษ ในเงื่อนไขของการตัดสินบุคคลที่ไร้ประโยชน์ต่อรัฐ

Hospital General เป็นทั้งสถานที่กักกันและโรงพยาบาลจิตเวช ที่บริหารขึ้นตรงต่อคำสั่งของกษัตริย์ โดยมีเป้าหมายในการจัดระเบียบกลุ่มใหม่ของคนในปกครอง ไม่ว่าจะด้วยเพศใด วัยใด หรืออาศัยอยู่พื้นที่ใด ตั้งแต่บุคคลในปกครองถือกำเนิดและมีชีวิตอยู่ภายในรัฐ โดยบุคคลที่ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกกักกันจะถูกตัดสินให้จำกัดเสรีภาพในร่างกาย (Able-bodied Invalid) อันเป็นการสถาปนายุคสมัยแห่งการกักขัง (The Age of Confinement) ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำในขณะนั้นเป็นแรงผลักดัน ขณะเดียวกันความตกต่ำของเศรษฐกิจก็ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของความยากจนให้กลายเป็นส่วนเกินของสังคม โดยมีศาสนจักรเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดบทบาทในจริยธรรมเพื่อสร้างจริยธรรมใหม่ในชีวิตของผู้คนที่ต้องปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อรัฐ

ช่วงเวลานี้ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการปฏิวัติยุคสมัย Hospital General มีผู้ถูกกักกันมากกว่า 6,000 คน ซึ่งล้วนเป็นผลพวงจากความยากจน ในจำนวนนี้ประกอบด้วย ผู้ทำผิดจารีตศีลธรรม ผู้ที่เกียจคร้านไร้ประโยชน์ คนยากจนไร้บ้าน พวกอาชญากรที่คุกคามสันติสุข และบุคคลที่มีอาการทางประสาท การวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์พบว่า Hospital General ได้สร้างสถานะของการกักกันแบ่งแยก โดยใช้การกักขังเป็นเครื่องมือ ด้วยการสร้างแนวคิดสถานะของความเป็นอื่นให้เป็นโลกทัศน์ใหม่ของผู้คนที่มีความบ้าและความไร้เหตุผล จากบริบททางวัฒนธรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ในการตรวจสอบประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศส เราจะเห็นสัญลักษณ์อันเท่าเทียมกันระหว่างความยากจนและโรคเรื้อรังซึ่งบ่งชี้ภาพของความบ้าแม้ต่างช่วงเวลา

สถานะของความเป็นอื่น ชี้ให้เราได้ตรวจสอบความบ้าที่เกิดขึ้นอยู่ในระเบียบรูปแบบหนึ่ง ความยากจนได้ถูกเคลื่อนย้ายออกไปจากพื้นที่ทางศีลธรรม กระทั่ง 150 ปีผ่านไป เมื่อระบบอุตสาหกรรมเฟื่องฟูและเติบโตจนถึงขีดสุด อำนาจการควบคุมสังคมได้ตกไปอยู่ในมือของชนชั้นกลาง

กระดุมพี ความเกียจคร้านกลายเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายความรุ่งเรืองของชาติ ยุคสมัยแห่งการกั๊กกั๊กกลายเป็นเรื่องล้าสมัย เมื่อสังคมมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นการก่อกวนทางเศรษฐกิจอันไร้สาระ และความเกียจคร้านที่กลายเป็นภาพแทนของ Hospital General และสถานที่กั๊กกั๊กต่าง ๆ ก็ได้ถูกสังคมตีตราว่าเป็นการหาประโยชน์ที่ไม่ถูกต้อง และทำให้การมีอยู่ของสถานที่เหล่านี้เป็นเรื่องไม่จำเป็นอีกต่อไป ขณะที่สถานการณ์เปลี่ยนไป ยุคสมัยแห่งการกั๊กกั๊กที่ดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของบริบททางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ก็ถึงจุดจบเมื่อเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 20²²

อย่างไรก็ตาม ภาพความโหดร้ายทารุณ ความน่าอดสู และความน่ากลัวภายใต้ Hospital General และสถานที่กั๊กกั๊ก ก็เป็นแรงผลักดันให้มีการพัฒนาไปสู่วาทกรรมใหม่ เนื่องจากการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมภายใน Hospital General และสถานที่กั๊กกั๊ก โดยอ้างว่าเป็นการปราบปรามความไร้ระเบียบในสังคม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจในการกดขี่จัดการต่อความน่าละอายใจของความบ้ากลายเป็นภาพความโหดเหี้ยมที่สังคมไม่ยอมรับ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของวาทกรรมความบ้าครั้งใหญ่นี้มีผลมาจากสิ่งที่เผยแสดงออกมา ภาพในมโนทัศน์ของ Hospital General และสถานที่กั๊กกั๊ก พูโกต์มองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น นำไปสู่ปฏิกิริยาที่มีความซับซ้อนที่มีภายใต้ระบบของการกั๊กกั๊ก 3 ประการ

หนึ่ง การเกิดขึ้นของสถานที่กั๊กกั๊กตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เรื่อยมาจนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นกระบวนการที่เชื่องช้าและเฉื่อยชา ขณะที่บริบทของสังคมโลกมีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยธรรมชาติของความเฉื่อยชามักจะถูกชิงช้า การที่สถานที่กั๊กกั๊กยังมีอยู่ในสังคมจึงเป็นเรื่องผิดปกติและไม่ได้รับการยอมรับในที่สุด

สอง การตัดสินโทษและลงทัณฑ์ในสถานที่กั๊กกั๊กมีภาพที่รุนแรงโหดร้ายเกินกว่าจะจินตนาการได้ อีกทั้งยังเต็มไปด้วยความบ้าคลั่งอย่างร้ายแรง (Disruptive Frenzy) ทำให้รูปแบบของความบ้าไม่ใช่เพียงความโง่งม (Fool) แต่เป็นถึงขั้นสติวิปลาส (Lunatic) จึงมีการร้องขอการปกป้องจากการกระทำที่รุนแรงดังกล่าวนี้

และสาม จากการเรียกร้องให้มีการปกป้องความบ้าจากการกระทำอันโหดร้ายทารุณ ด้วยกระแสการตระหนักถึงแนวคิดมนุษยธรรม ก็ได้มีการเรียกร้องให้มีการรักษาเยียวยากับความบ้าที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบแบบแผนและคำนึงถึงความเป็นมนุษย์

22
Ibid.p.9

สิ่งเหล่านี้เป็นกระแสนิยมใหม่ในการมองภาพของความบ้าในมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก รวบรวมว่าเป็นมุมมองที่มองจากภายในและภายนอกกำแพงเดียวกัน ซึ่งกลายมาเป็นที่มาของสถานสงเคราะห์ที่พยายามดึงแนวคิดในการรักษาโรคที่เกี่ยวกับจิตเวชมาใช้กับสถานที่แห่งนี้

การกำเนิดของ Bicêtre Hospital ในปี ค.ศ. 1793 โดยการร่วมมือระหว่าง ฟิลลิปไพเนล (Philippe Pinel) นักฟิสิกส์ชาวฝรั่งเศส และ ซามูเอล ตุค (Samuel Tuke) สาธุชนผู้เคร่งศาสนาชาวอังกฤษ ที่ปฏิรูปกระบวนการจัดการและรักษาอาการทางประสาทด้วยวิธีการจิตเวช ซึ่งเป็นการรับอำนาจการควบคุมความบ้าที่ถ่ายทอดแนวคิดดั้งเดิมมาจาก Hospital General และอำนาจในการจัดการในรูปแบบของสถานที่กักกัน นับเป็นก้าวสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของความบ้า จากการเป็นการกีดกันกักขังและตัดสินโทษเสมือนคุกจองจำ ให้กลายมาเป็นสถานที่บำบัดผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต โดยเน้นในการปฏิบัติและรักษาผู้ป่วยอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าอาการทางจิตและจัดจำแนกอาการตามสภาวะทางจิตด้วยวิธีการทางแพทย์สมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม โลกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ของยุโรปได้มีการจัดการกับความบ้าในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน สำหรับสาธุชนตุค งานของเขาคือการนำเอาแนวคิดการจัดการผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตในอังกฤษมาใช้ที่ฝรั่งเศส ซึ่งมันก็ทำให้เกิดความน่าเคลือบแคลงใจในช่วงเวลาแห่งการปฏิวัติการจัดการกับความบ้าของไพเนล โดยเฉพาะสถานะของตุคในความเป็นสมาชิกสมาคมผู้เคร่งศาสนาในนามสมาคมเพื่อน (Society of Friends) ของอังกฤษ อันเป็นที่มาของข้อเสนอมว่า สถานที่กักกันแห่งใหม่ควรจะต้องอยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากหมอกควันและมลภาวะ อากาศที่บริสุทธิ์จะทำให้มีสุขภาพชีวิตที่ดี เมื่อเปิดหน้าต่างออกไปก็ควรจะเป็นสวนสวย ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ป่วยที่มีอาการทางประสาท²³

ภาพในจินตนาการของชีวิตอันเรียบง่ายในชนบทที่เต็มไปด้วยความสุขนั้นดูแตกต่างและขัดแย้งกับรูปแบบของความบ้า เนื่องจากเมื่อวิเคราะห์ความบ้าในคริสต์ศตวรรษที่ 18 แท้จริงแล้วความบ้าเป็นอาการป่วยไข้ที่เกิดจากสังคม ไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากธรรมชาติ หรือจากตัวมนุษย์ที่มีความป่วยไข้ โดยการใช้ปัจจัยทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก การกินดื้ออยู่ดี มาใช้ในการอ้างถึงสาเหตุของความบ้า โดยปราศจากการตั้งคำถามต่อสิ่งที่เป็นพื้นฐานอันเป็นความต้องการในจิตสำนึกของมนุษย์ แล้วใช้ภาพมายาคติของชีวิตที่ดีสร้างสถานที่กักกันแห่งใหม่ จึงเป็นการสร้างเรื่องหลอกลวงขึ้นมาให้สังคมได้รับรู้ถึงการจัดการความบ้าในแบบที่ประชาชนต้องการ

23
Ibid.p.13

ความบ้าในฐานะความแตกต่างในช่วงเวลานี้ ปรากฏสารัตถะของความบ้าที่นำไปสู่ โลกทัศน์อีกรูปแบบหนึ่งของความบ้า ที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นำไปสู่ข้อสรุปดังนี้ คือ หนึ่ง กระบวนการที่เกิดขึ้นในสถานที่กักกันที่จัดการกับความบ้าเป็นความจริงแท้ สอง ความจริงแท้ของความบ้า คือความบ้าได้ถูกลบไปจากโลกและสังคมเรียบร้อยแล้ว สาม ความจริงแท้ของความบ้า ความบ้าคือสิ่งที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ที่มีความป่วยไข้ อันเป็นสิ่งที่ดั้งเดิมที่มีความผิดปกติที่มีอยู่ภายในตัวมนุษย์ สี่ สิ่งดั้งเดิมที่มีความผิดปกติที่มีอยู่ภายในตัวมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ ในความจริงแท้ และจารีต ซึ่งทั้งหมดล้วนมีเหตุผลในตัวเอง และห้า การรักษาความบ้าโดยถอยกลับไปสู่ธรรมชาตินี้ เป็นการถอยกลับไปสู่ความจริงแท้ ทั้งความจริงแท้ของความบ้า และความจริงแท้ของมนุษย์ ซึ่งเป็นธรรมชาติของความป่วยไข้และเป็นความธรรมดาของโลก²⁴

ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงก็จะได้เห็นประเด็นทางปรัชญาในกระบวนการทางศีลธรรมที่พยายามดึงภาพของความบ้าให้ไปอยู่ในพื้นที่ของความเป็นนิทานปรัมปราหรือเรื่องเล่าในตำนาน ซึ่งเห็นชัดเจนว่ากระบวนการจัดการความบ้าในยุคของ Bicêtre Hospital และสถานสงเคราะห์ ไม่ได้มีความข้องเกี่ยวกับความจริงแท้ของความบ้าที่เกี่ยวกับระเบียบของเหตุผลในมนุษย์เลย เพราะความบ้าได้ถูกกีดกันแบ่งแยกให้ออกไปอยู่นอกสังคม รวมถึงยังสร้างวาทกรรมใหม่ให้เข้ามาควบคุมโลกทัศน์ของการมองความบ้าไม่ต่างไปจากสิ่งผิดปกติในสังคมอีกด้วย

ดังนั้น การปฏิวัติโลกทัศน์ของผู้คนในสังคมครั้งนี้ จึงเป็นที่มาของแนวคิดใหม่ของสถานที่กักกันที่ไม่ได้มีความแตกต่างจากระบบของสถานที่กักกันเดิม เนื่องจากกระบวนการจัดการกับผู้ป่วยยังใช้เครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการกำกับบริหารงานของสถานสงเคราะห์ ดังนั้นจึงไม่ได้มีความต่างอะไรกับการที่สถานที่กักกันที่เป็นเครื่องมือของรัฐในการจัดการกับสิ่งนอกเหตุผลเช่นที่ผ่านมา เมื่อตรวจสอบพบความบ้าในประวัติศาสตร์ ก็ยังได้พบกับวาทกรรมความบ้าที่ปะปนอยู่ในช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ ความบ้าเหล่านั้นยังคงมีอยู่อย่างเงียบเชียบและไม่เปิดเผย และทำให้เราเห็นความบ้าในฐานะความแตกต่างในประวัติศาสตร์ เนื่องจากวาทกรรมความบ้าได้ทำให้ความบ้าถูกตีความแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัยที่ความบ้าดำรงอยู่ ซึ่งความบ้าได้ถูกกระทำอย่างซ้ำ ๆ ตลอดมา โดยที่การกระทำดังกล่าวอยู่นอกเหนือการรับรู้ของมนุษย์อย่างสิ้นเชิง และความบ้าในฐานะความแตกต่างก็เป็นข้ออภิปรายโต้แย้งต่อประวัติศาสตร์ทางความคิดที่ถูกเขียนขึ้นโดยนักประวัติศาสตร์ที่พยายามสร้างอนุสาวรีย์แห่งความทรงจำ เพื่อบรรจุความทรงจำนั้นลงบนประวัติศาสตร์อันราบเรียบเช่นเดียวกัน

24 Michel Foucault. *History of Madness*. pp.471-473

แต่อย่างไรก็ตาม คุณค่าที่สำคัญที่สุดของงานประวัติศาสตร์ความบ้า คือกลับไปสู่การค้นหา จุดตั้งต้นของแนวความคิดทางปรัชญาเริ่มแรกว่าอะไรคือความรู้ที่จริงแท้ หรือ What Is Enlightenment สารัตถะของการหาความรู้และความจริงของการเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยกระบวนการใช้ เหตุผล²⁵ เนื่องจากความบ้าหรือความไร้เหตุผลได้ถูกแยกออกจากความเป็นเหตุผลอย่างชัดเจนใน ฐานะชั่วตรงข้าม ดังนั้นสิ่งที่ฟูโกต์เล็งไม่ได้เลยคือการปะทะทางความคิดกับ เรอเน่ เดส์การ์ตส์ (Rene Descartes) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่ยอมรับว่าเหตุผลสามารถตรวจสอบความรู้อันนำไปสู่ ความจริงได้ ฝ่ายเหตุผลนิยมของเดส์การ์ตส์ เชื่อว่าความจริงแท้คือโครงสร้างทางตรรกะที่มนุษย์ สามารถเข้าถึงความจริงทางตรงด้วยสติปัญญา อันเป็นความรู้ภายในตัวมนุษย์เอง ดังนั้นการปฏิเสธ สติปัญญาและเหตุผลในตัวของมนุษย์จึงเป็นเรื่องผิดพลาด

แนวความคิดทางปรัชญาอันเป็นการสถาปนาระบบเหตุผลนี้ เป็นงานปรัชญาสมัยใหม่กระแสหลัก ที่ครอบคลุมกระบวนการหาความรู้และความจริงของมนุษย์ ที่มีอิทธิพลต่อวิชาการทั้งสาย สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์แขนงอื่น ๆ อันเป็นการจัด โครงสร้างของความรู้ด้วยระบบเหตุผลที่สามารถนำไปพิสูจน์ทฤษฎีต่อยอดอย่างไม่รู้จบ แต่แนวคิด ทางปรัชญาสายนี้ กลับเป็นสิ่งที่ฟูโกต์กล่าวว่าเป็นปัญหาต่อกรอบความคิดของมนุษย์มากที่สุด เนื่องจากมันเป็นสิ่งที่เกิดจากผลพวงของการสถาปนาระบบเหตุผล อันเป็นองค์ความรู้กระแสหลักที่ ครอบงำกรอบความคิดของมนุษย์และทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ผิดพลาดของการเข้าใจโลกทั้งด้านความรู้ และความจริง ด้วยการบิดเบือนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมทุกด้าน แล้วสร้างความเข้าใจผิดพลาดต่อสิ่งที่ เรียกว่าความบ้าหรือความไร้เหตุผล ด้วยการขับไล่สิ่งเหล่านี้ออกไปนอกระบบเหตุผล

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับความบ้าของฟูโกต์ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่จะต้องอภิปราย ได้เทียบกับแนวคิดสำคัญอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทั้งแนวคิดทางประวัติศาสตร์และแนวคิดทางปรัชญา ซึ่ง เกิดขึ้นจากกระบวนการกีดกันแบ่งแยกด้วยวาทกรรมความบ้าผ่านระบบเหตุผล เป็นและแนวคิด สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวางกรอบแนวคิดของมนุษย์

ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยขอสรุปสาระสำคัญของบทนี้ว่า สถานะของความบ้าที่แตกต่างในแต่ละยุค สมัย ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องของโรคเรื้อน ความยากจน การเกิดขึ้นของสถานที่กักกัน และ โรงพยาบาลจิตเวช นำมาสู่การบ่งชี้ว่าเส้นแบ่งระหว่างความปกติและความไม่ปกติ ที่ถูกขีดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และทำให้ได้เห็นความบ้าในฐานะความแตกต่างใน หลายสถานะบนพื้นี่ของประวัติศาสตร์ ซึ่งสิ่งที่ผู้วิจัยจะตรวจสอบต่อไป คือ การเข้าไป

²⁵ Ibid.p.475

พิจารณากระบวนการของระบบเหตุผลที่เข้าไปจัดการและทำให้เกิดการขีดเส้นแบ่งความปรกติและความไม่ปรกติดังกล่าว

บทที่ 3

วิพากษ์ระบบเหตุผล

ตั้งที่ผู้วิจัยได้อภิปรายในบทที่ 2 ถึงความบ้าในฐานะความแตกต่างที่กล่าวถึงการขีดเส้นแบ่งแยกความปกติและความไม่ปกติออกจากกัน จึงนำไปสู่การแบ่งแยกเหตุผลและความไร้เหตุผล และที่สุดแล้วจึงนำมาสู่การอภิปรายในเรื่องการวิพากษ์ระบบเหตุผล เนื่องจากระบบเหตุผลเป็นชุดความคิดหลักของมนุษย์ที่ถูกวางรากฐานมาอย่างหนาแน่น โดยแทรกซึมอยู่ในทุกวัตรปฏิบัติในขั้นตอนของการค้นหาความรู้และความจริง ทั้งแนวคิดในงานวิทยาศาสตร์และทฤษฎีทางวิชาการ การวิเคราะห์เหตุและผลของสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ในหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* ของฟูโกต์ ได้มีการวิพากษ์ถึงระบบเหตุผลที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาของความบ้า รวมไปถึงการที่ระบบเหตุผลกลายเป็นอิทธิพลสำคัญต่อการผลักดันให้เกิดสภาวะการกีดกันแบ่งแยกความบ้าให้ออกไปจากสังคมและกรอบความคิดของมนุษย์ ดังนั้น ฟูโกต์จึงเข้าไปตรวจสอบแนวคิดและปรัชญาของเดส์การ์ตส์ ด้วยเหตุผลที่ว่า สิ่งที่เดส์การ์ตส์กระทำเป็นการพยายามในการสถาปนาระบบเหตุผลที่รัดกุมและมีอิทธิพลต่อปรัชญาตะวันตก และในอีกแง่หนึ่ง Cartesian Subject ของเดส์การ์ตส์ ยังทำให้เกิดการขีดเส้นแบ่งระหว่างความปกติและความไม่ปกติที่สร้างการความแตกต่างต่อสถานะของความบ้าในทัศนะของฟูโกต์

สิ่งที่ชี้ให้เห็นสาระสำคัญของปรัชญาของเดส์การ์ตส์ได้ดีที่สุด คือ ข้อเขียนและแนวคิดที่ปรากฏในหนังสือ *Meditations on First Philosophy* ของเดส์การ์ตส์มีความสำคัญในฐานะหัวใจหลักของวิพากษ์วิธีทางปรัชญาในการตรวจสอบความจริงแท้ของกลุ่ม Cartesian ที่ชี้ให้เห็นถึงกรอบความคิดตั้งต้นในระบบเหตุผลที่เกิดขึ้นในวิธีวิจัยของกลุ่ม Cartesian ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องหลักการและพื้นฐานของความจริงแท้หรือความคิดที่ชัดแจ้งและความสมเหตุสมผลของภววิสัย ปัญหาเรื่องขีดจำกัดของเราอันเป็นเงื่อนไขของการค้นหาความรู้ภายนอก และปัญหาเรื่องหลักการของแก่นสารจิต ภาย และความเป็นหนึ่งเดียวกัน รวมถึงยังถูกให้คุณค่าด้วยการพิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้าอันเป็นผลลัพธ์ของการวิพากษ์วิธีทางปรัชญาในการตรวจสอบความจริงแท้

ข้อโต้เถียงที่สำคัญใน *Meditations on First Philosophy* ที่วงการปรัชญาสมัยใหม่ให้ความสนใจและเดส์การ์ตส์เองใช้เป็นจุดตั้งต้นในกระบวนการคิด คือ ข้อถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความฝันของเดส์การ์ตส์ ซึ่งเป็นวิธีวิจัยของเดส์การ์ตส์ที่ยืนยันขีดจำกัดของศักยภาพมนุษย์และยืนยันความแน่นอนผ่านกระบวนการใคร่ครวญครุ่นคิดในความฝัน

“Suppose then that I am dreaming, and that these particulars—that my eyes are open, that I am moving my head and stretching out my hands—are not true. Perhaps, indeed, I do not even have such hands or such a body at all. Nonetheless, it must surely be admitted that the visions which come in sleep are like paintings, which must have been fashioned in the likeness of things that are real, and hence that at least these general kinds of things—eyes, head, hands and the body as a whole—are things which are not imaginary but are real and exist.”²⁶

ความฝันเป็นประเด็นที่ขาดไม่ได้ในการพิจารณาเรื่องของความจำกัดที่นำมาสู่การยืนยันการมีอยู่ของผู้คิดหรือผู้ฝัน เดส์การ์ตส์กล่าวว่า ในความฝัน ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของเราอาจรับรู้อะไรได้เหมือนจริง แต่สิ่งที่เรารับรู้นั้นล้วนไม่มีอยู่จริง ดังนั้น เราจึงไม่สามารถรับประกันได้ว่าข้อมูลที่ได้จากประสาทสัมผัสนั้น เป็นสิ่งที่มีความจริงและอาจมีัจฉริยะปิศาจ ที่ปิดบังเราจากการรับรู้ธรรมชาติที่แท้จริงของสรรพสิ่งได้ ในสภาวะของความฝันที่เราไม่สามารถแน่ใจอะไรได้ จึงเกิดสิ่งที่เรียกว่า ความลึกลับสงสัย ขึ้น และความลึกลับสงสัยนี้ ทำให้เดส์การ์ตส์สรุปได้ว่าตัวเขาในฐานะผู้ลึกลับสงสัย เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงหรือเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการสงสัยใด ๆ เนื่องจากเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นที่อยู่เหนือการสงสัยใด ๆ และสิ่งที่แสดงถึงขีดจำกัดก็คือการยืนยันศักยภาพในการหาความรู้ของเขา ขีดจำกัดของประสาทสัมผัสที่ความคมผ่านร่างกาย แสดงถึงการที่จิตถูกควบคุมผ่านร่างกายเพื่อค้นหาความรู้ภายนอก

ความฝันเป็นสิ่งที่เดส์การ์ตส์หยิบขึ้นมาใช้เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการพิจารณาหาความรู้ทางปรัชญา ยิ่งกว่านั้น หลักการที่ถูกสร้างขึ้นมาจากวิธีวิจัยนี้ก็ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม Cartesian ให้เป็นกฎเกณฑ์ของการคิดเชิงตรรกะและเป็นวิธีการใช้เหตุผลของมนุษย์ อันเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินว่าสิ่งใดสมเหตุสมผล และสิ่งใดไม่ถูกต้องตามหลักการของระบบเหตุผล จึงต้องยอมรับว่า การหยิบยกประเด็นเรื่อง ความฝัน ของเดส์การ์ตส์มาพิจารณานั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพันธกิจในการวิพากษ์แนวคิดทางปรัชญาของเดส์การ์ตส์เป็นอย่างยิ่ง

²⁶ Gary Gutting. *Michel Foucault : Archaeology of Scientific Reason* (Cambridge : Cambridge University Press, 1990).p.108

เพื่อที่จะให้เห็นภาพการทำงานของระบบเหตุผลได้ชัดเจน การศึกษาประเด็นเรื่องความฝันผ่านทัศนะของฟูโกต์เอง ไม่เพียงทำให้ เราได้เห็นจุดยืนของฟูโกต์ต่อการมีอยู่ของความฝัน ในอีกทางหนึ่ง ยังทำให้เราได้หยิบยกทัศนะของฟูโกต์เกี่ยวกับความฝันมาเทียบเคียงกับประเด็นเรื่องความฝันในปรัชญาของเดส์การ์ตส์ด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการมุ่งไปศึกษาประเด็นเรื่องของความฝันที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเดส์การ์ตส์ ซึ่งหนังสือ *Dream and Existence* ของฟูโกต์ ก็ได้วิเคราะห์ประเด็นเรื่องปัญหาของความฝันและตั้งคำถามต่อสถานะของความฝันในหลากหลายมิติ

ในหนังสือเล่มนี้ ฟูโกต์พยายามค้นหาความหมายและนัยยะของความฝัน เพื่อวิพากษ์ตรวจสอบประเด็นเรื่องความฝัน ภาพในจินตนาการ และการมีอยู่ ของสิ่งที่เรียกว่าความฝัน ที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา ความฝัน วิธีการสำคัญในงานจิตวิเคราะห์ในการรักษาผู้ป่วยจิตเวชด้วยการแพทย์สมัยใหม่ อันมีผลต่อประเด็นเรื่องการขีดเส้นแบ่งแยกระหว่างความปรกติและความไม่ปรกติออกจากกัน โดยสาระสำคัญส่วนหนึ่งที่พิจารณาไว้คือความว่า

“If the dream is the bearer of the deepest human meaning, this is not insofar as it betrays their hidden mechanisms or shows their inhuman cogs and wheels, but on the contrary, insofar as it brings to light the freedom of man in its most original form. And when, in ceaseless repetition, it declares some destiny, it is bewailing a freedom which has lost itself, an ineradicable past, and an existence fallen of its own motion into definite determination. We will see later how Binswanger give a new reality to this them, ceaselessly present in literary expression, and how, in taking up again the lesson of the tragic poets, he restores, thanks to the trajectory of the dream, the whole Odyssey of human freedom”

“Such is no doubt the meaning one must give to the *idios kosmos* of Heraclitus. The dream world is not the inner garden of fantasy. If the dreamer meets there a world of his own, this is because he can recognize there the fact of his own destiny: he finds there the original movement of his existence and his freedom, in its achievement or in its alienation.”²⁷

²⁷ René Descartes. *Meditations on First Philosophy*. John Cottingham et al. (trans.) (Cambridge : Cambridge University Press, 1996).p.13

จากทัศนะของฟูโกต์ในเรื่องความฝัน เขากล่าวโดยอภิปราชถึงภาพรวมว่า นับแต่อดีตที่ผ่านมา ได้มีความพยายามที่จะเข้าไปจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นในความฝัน ไม่ว่าจะเป็นการทำนายความฝัน หรือการตีความความฝัน โดยเฉพาะงานของศาสตร์จิตวิเคราะห์ในปัจจุบัน จากหนังสือ *Interpretation of Dreams* ของฟรอยด์ ที่ระบุว่า จากประสบการณ์ที่ปรากฏในความฝัน ความหมายของพฤติกรรมอาจจะดูเหมือนภาพเบลอ แต่มันก็เป็นการตื่นขึ้นของจิตสำนึกที่อยู่ในเงามืด และเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่ประทุขึ้นมาเพียงชั่วขณะ ทำให้แม้ความฝันจะดูไร้ความหมาย ไร้แก่นสาร แต่ที่แท้จริงแล้วก็เป็นดังกระจกที่สะท้อนความหมายบางอย่างออกมา ซึ่งฟูโกต์โต้แย้งว่ามันเป็นเพียงการเปลี่ยนจากสิ่งที่ไร้ความหมายในความฝันให้กลายเป็นความฝันที่ซุกซ่อนอยู่ แล้วอาศัยการตีความความฝันเพื่อประมวลผลข้อมูลทางจิตของผู้ป่วย โดยตีความความหมายจากภาพในความฝันของผู้ป่วยทางจิตเวชเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการรักษาอาการ โดยมีเพียงสิ่งที่ดูเหมือนจะไม่มี ความหมายเป็นหลักฐานเท่านั้น²⁸

ฟูโกต์ยังกล่าวอีกว่าความพยายามเหล่านี้แสดงถึงความต้องการที่จะเข้าไปใช้หลักการบางอย่างเพื่อตีความความฝันให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นภาษาที่สามารถเข้าใจได้ แต่ความพยายามทั้งหมดของการตีความความฝันกลับล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เพราะความฝันเป็นสิ่งที่ไม่อาจกำหนดและค้นหาความหมายได้ เนื่องจากความฝันเป็นสิ่งที่ไร้ขีดจำกัด (Limitlessness) ไร้ขอบเขต เป็นเพียงภาพเบลอที่ไม่อาจระบุได้อย่างชัดเจน เมื่อเราหลับไหลและอยู่ในโลกของความฝัน เราไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นความจริง เมื่อจินตนาการของเรากำลังทำงาน เราจึงไม่สามารถรับรู้ถึงตัวตนของเราได้ ดังนั้น ความฝันจึงเป็นสถานะพิเศษที่อยู่นอกเหนือการควบคุมใด ๆ ไร้ขอบเขตและขีดจำกัด ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดแย้งโดยสิ้นเชิงกับเป้าหมายทางปรัชญาของเดส์การ์ตส์ ที่ต้องการได้มาซึ่งรากฐานที่มั่นคงของความรู้

“Psychoanalysis, by contrast, has always confounded the two structure, defining meaning by cross-referencing of objective signs and coincidences with in the deciphering process. As a result, Freudian analysis could see only an artificial connection between meaning and expression namely, the hallucinatory nature of the satisfaction of desire.”²⁹

²⁸ Michel Foucault and Ludwig Binswanger. *Dream and Existence* (New Jersey : Humanities Press, 1993).p.42-43

²⁹ Ibid.p.34

ฟูโกต์ยังกล่าวอภิปรายอีกต่อไปว่า การศึกษาของงานจิตวิเคราะห์มีปัญหาดังแต่หัวใจของการรักษาอาการป่วยทางจิตเวชเลยทีเดียว เนื่องจากปัญหาเรื่องความไปได้ของการใช้เครื่องมือหรือหลักการในการเข้าไปตรวจสอบความฝันของผู้ป่วยทางจิตเวช เมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะของความฝันที่ไร้ขอบเขตโดยการแปลงสัญลักษณ์ของภาพในความฝันให้กลายเป็นภาษาและข้อมูลเพื่ออ้างอิงกับการบำบัดรักษาอาการ ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยทางจิตเวชแล้ว มันก็เป็นได้เพียงการสื่อสารที่ลึกลับและเต็มไปด้วยปริศนาที่ยากจะเข้าใจ อีกทั้งสิ่งที่ได้จากงานจิตวิเคราะห์ ก็เป็นเพียงอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลาย ทั้งความรัก ความเกลียดชัง รวมไปถึงความรู้สึกที่ไม่อาจอธิบายให้เข้าใจผ่านภาษาได้

จากการศึกษาประเด็นเรื่องความฝันจากทัศนะของฟูโกต์ในข้อความข้างต้น เราสามารถเห็นได้ว่า เหตุใดเดส์การ์ดส์จึงหยิบยกประเด็นเรื่องความฝันมาเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการครุ่นคิดทางปรัชญา เมื่อวิเคราะห์ข้อวิจารณ์ในการตีความเรื่องความฝันของฟูโกต์เกี่ยวกับสถานะและธรรมชาติของความฝัน สรุปลงได้ว่าความฝันมีสถานะตามธรรมชาติที่ไร้ขีดจำกัดในตัวเองและในสถานะไร้ขีดจำกัดนั้น ไม่มีความเป็นไปได้เลยที่เราจะสามารถแยกแยะความจริงและความไม่จริง ขณะที่เดส์การ์ดส์ที่ต้องการที่จะสถาปนาวีธีการค้นหาความรู้และความจริงขึ้นใหม่ ประเด็นเรื่องความฝันจึงเป็นสิ่งแรกที่เดส์การ์ดส์ต้องเข้าไปจัดการ

ทั้งนี้ วิธีที่เดส์การ์ดส์จัดการกับความฝัน คือ การหาขีดจำกัดของตัวเองในสถานะที่ไร้ขีดจำกัดของความฝัน เมื่อธรรมชาติของมนุษย์คือขีดจำกัดของตัวเอง สิ่ง que แสดงถึงขีดจำกัดของมนุษย์เกิดขึ้นในช่วงเวลาของความลึกลับสับสน เนื่องจากขณะที่มนุษย์เกิดความลึกลับสับสน ในขณะนั้นมนุษย์ก็รู้ได้ทันทีว่ามีบางสิ่งที่อยู่เกินเลยไปจากขีดจำกัดของตัวเอง ซึ่งพบว่าไม่มีความเป็นไปได้เลยที่เราจะยึดจับสิ่งที่อยู่ในความฝันเพื่อยืนยันภาวะอัตวิสัยและใช้สิ่งนั้นเป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ภายนอก

เมื่อผลลัพธ์ของเราที่เราไร้ขีดจำกัดของตัวเอง การรู้ขีดจำกัดของตัวเองก็ได้พาตัวเราไปสู่ความแน่นอนบางอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสริมประเด็นดังกล่าว ด้วยการยกข้อความจากหนังสือ *Descartes' philosophy interpreted according to the order of reason I : The Soul and God* ของมาเซียล เกอโรต์ ที่ได้วิเคราะห์ประเด็นเรื่องความแน่นอนของเดส์การ์ดส์ไว้ว่า

“Certainty, the positing of the problem of the validity of the ideas of our understanding involves the possibility of defining the limits of this understanding (*limites ingenii definire*, as in the title of the *Rules*)”³⁰

ความแน่นอนของเดส์การ์ตส์คือความเป็นไปได้ของมนุษย์ที่จะขีดเส้นขีดจำกัดของตัวเอง ว่าอะไรคือสิ่งที่เขารู้ และอะไรคือสิ่งที่เขาไม่มั่นใจ ความแน่นอนเป็นปัญหาที่อ้างอิงกลับไปสู่ความสมเหตุสมผลของความคิดที่สอดคล้องกับประเด็นเรื่องขีดจำกัดในศักยภาพของการรับรู้ของเรา ขณะที่สถานะของความฝันเป็นสิ่งที่พิเศษและไร้ขีดจำกัด จนทำให้ความฝันจึงมีสถานะการดำรงอยู่เหนือความเป็นเหตุผล และไม่สามารถอธิบายได้ด้วยภาษาปรกติ เมื่อความฝันเป็นสภาวะที่ไร้ขีดจำกัด และขอบเขต

ด้วยเหตุนี้ จึงนำไปสู่สาเหตุที่ว่าทำไม เดส์การ์ตส์จึงใช้ความฝันเป็นเครื่องมือในการสร้างสมมติฐาน Dream Argument เพราะสถานะของความฝันที่ไม่สามารถแยกแยะความเป็นจริง ด้วยประสาทสัมผัสได้จริง เนื่องจากในระบบเหตุผล กระบวนการที่สำคัญที่สุดคือ เราต้องสามารถรับรู้ได้ถึงขีดจำกัดของตัวเอง ผ่านความลึกลับที่แสดงถึงความแน่นอนของตัวผู้คิดและผู้ฝัน ขณะที่ความมีขีดจำกัดของตัวผู้คิดหรือผู้ฝันไม่อาจยึดจับกับความแน่นอนของความฝันที่แสนกว้างใหญ่และไร้ขีดจำกัดได้เลย

การวิเคราะห์กระบวนการของ Dream Argument จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการทำความเข้าใจการทำงานของระบบเหตุผล เพราะกระบวนการนี้ทำให้เราได้เห็นว่าแนวคิดของเดส์การ์ตส์มีนัยยะที่แสดงถึงการขีดเส้นแบ่งว่าสิ่งใดคือเหตุผลของมนุษย์ และเส้นแบ่งเขตที่เกิดขึ้นเป็นการยืนยันถึงความลึกลับ ซึ่งความลึกลับนี้เองที่ทำให้การทำงานของระบบเหตุผลสมบูรณ์แบบ ในด้านหนึ่ง ถึงความลึกลับจะแสดงขีดจำกัดของมนุษย์ แต่สิ่งที่ได้มากกว่านั้น คือ การตัดสินใจว่าอะไรคือสิ่งที่เราแน่ใจว่าถูกต้องแน่นอน และอะไรคือความไม่แน่ใจที่ไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน ซึ่งความแน่นอนคือข้อสรุปที่เป็นเป้าหมายของระบบเหตุผลของเดส์การ์ตส์ และเป็นหัวใจของ Cartesian Subject อันมีฐานะเป็นตัวบ่งการผู้อยู่เบื้องหลังการขีดเส้นแบ่งแยกระหว่างความปรกติและความไม่ปรกติหรือความปรกติกับการป่วยไข้ในประวัติศาสตร์

อย่างไรก็ตาม ในบทนี้เป็นการแสดงให้เห็นปัญหาเรื่องขีดจำกัดและความแน่นอนที่เกิดขึ้นในแนวคิดของเดส์การ์ตส์ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การเข้าใจวิธีการทำงานของระบบเหตุผลใน

30
Ibid.p.53

ประวัติศาสตร์ตะวันตก ซึ่งระบบเหตุผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้ความบ้าถูกผลักออกไปให้กลายเป็น ความบ้าในฐานะความแตกต่าง เพื่อตอบคำถามว่าเหตุใด ความบ้าจึงถูกแปรเปลี่ยนสถานะที่แตกต่าง หลากหลายและถูกทำให้เป็นสิ่งที่ถูกกีดกันให้กลายเป็นสิ่งที่อยู่นอกระบบเหตุผล ในบทต่อไปผู้วิจัยจะ แสดงให้เห็นว่าระบบเหตุผลและ Cartesian Subject ของเดส์การ์ตส์ มีส่วนผลักดันไปสู่การเกิด สภาวะการกีดกันความบ้าให้อยู่นอกระบบเหตุผลอย่างไร

บทที่ 4

สภาวะการกีดกัน

ความบ้าในฐานะความแตกต่างที่นำไปสู่การบ่งชี้ว่าเส้นแบ่งระหว่างความปกติและความไม่ปกติที่ถูกขีดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อีกทั้งทำให้ได้เห็นความบ้าในหลายสถานะบนพื้นที่ของประวัติศาสตร์ ดังที่ฟูโกต์กล่าวไว้ใน หนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* ไม่ว่าจะเป็นที่ประเด็นเรื่องของโรคเรื้อน ความยากจน การเกิดขึ้นของสถานที่กักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช ก็เป็นการยืนยันข้อเสนอในประเด็นประวัติศาสตร์ของความแตกต่างของฟูโกต์

การทำงานของระบบเหตุผลที่ปฏิบัติการอยู่บนพื้นที่ในประวัติศาสตร์ มีสิ่งที่เรียกว่า “วาทกรรม” เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดประวัติศาสตร์ของความแตกต่าง เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าความบ้าถูกกระทำให้มีอยู่ในหลายสถานะและบงการด้วยบางสิ่ง จนทำให้ความบ้าถูกกีดกันให้ออกไปจากการรับรู้ของมนุษย์ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่กักกัน หรือโรงพยาบาลจิตเวช ก็ต่างมีบทบาทในการจัดการกับความบ้าในรูปแบบเดียวกัน นับเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายของสถาบันให้บรรลุผล ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการขบวนการของวาทกรรมความบ้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดสภาวะการกีดกัน

กระบวนการของวาทกรรม

การแบ่งแยกและความไม่ปรกติออกจากกรอบความคิดและสังคม มีวาทกรรมที่ซ่อนเร้นและทำงานอยู่ภายใต้การบงการของสถาบัน ที่ทำให้ความบ้าถูกทำให้กลายเป็นความแตกต่างและมีอยู่ในหลายสถานะ ซึ่งกระบวนการของวาทกรรมที่มาในหลากหลายรูปแบบและมีอยู่ในช่วงยุคสมัยที่มนุษย์ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งภายในและภายนอกภาวะอัตวิสัย อันมีผลสู่รูปแบบการใช้ชีวิตและทัศนคติต่อความผิดปกติหรือความบ้าที่แตกต่างกัน ในที่นี้กระบวนการของวาทกรรมจึงเป็นสิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจเป็นอันดับแรก นิยามคำว่า “วาทกรรม” ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนในหนังสือ *The Archaeology of Knowledge* ของฟูโกต์

“Thus one is led inevitably, through the naïvety of chronologies, ... To this theme is connected another according to which all manifest discourse is secretly based on an ‘already-said’; and that this ‘already-said’ is not merely a phrase that has already been spoken, or a text that has already been written, but a ‘never-said’, an incorporeal discourse, a voice as silent as a breath, a writing that is merely the hollow of its own mark. It is supposed therefore that every-thing that is formulated in discourse was already articulated in that semi-silence that precedes it, which continues to run obstinately beneath it, but which it covers and silences. The manifest discourse, therefore, is really no more than the repressive presence of what it does not say; and this ‘not-said’ is a hollow that undermines from within all that is said.”

The first theme sees the historical analysis of discourse as the quest for and the repetition of an origin that eludes all historical determination; the second sees it as the interpretation of ‘hearing’ of an ‘already-said’ that is at the same time a ‘not-said’. We must renounce all those themes whose function is to ensure the infinite continuity of discourse and its secret presence to itself in the interplay of a constantly recurring absence. We must be ready to receive every moment of discourse in its sudden irruption; in that punctuality in which it appears, and in that temporal dispersion that enables it to be repeated, known, forgotten, transformed, utterly erased, and hidden, far from all view, in the dust of books. Discourse must not be referred to the distant presence of the origin, but treated as and when occurs.”³¹

จากข้อความดังกล่าว พูโกต์ให้ความสำคัญกับการพูดและการเขียน อันเป็นการแสดงออกที่สำคัญของการสื่อสาร ทำให้ประเด็นเรื่อง “สิ่งที่ถูกกล่าวถึง” (Enoncé) กลายเป็นหัวใจของกระบวนการของการวาทกรรมที่ถูกขับเคลื่อนภายใต้การบงการของสถาบัน และเป็นรูปแบบที่มีความต่อเนื่องทั้งยังแพร่กระจายไปยังพื้นที่ได้อย่างอิสระ นอกจากนั้นยังมีความเกี่ยวพันกับเหตุการณ์และบริบทในฐานะที่เป็นรูปแบบทางภาษา (Discursive) ในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ นิยาย

³¹ Martial Gueroult. *Descartes' Philosophy Interpreted According to the Order of Reason I, the Soul and God*. Roger Ariew, Translated. (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984).p.22

หรือสุนทรพจน์ทางการเมือง ต้องยอมรับว่าระบบของภาษาสามารถสถาปนาตัวเองให้กลายเป็นสิ่ง
พื้นฐานของพื้นที่และเหตุการณ์ ทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อความทรงจำของผู้คน

สำหรับประเด็นเรื่อง “สิ่งที่ถูกกล่าวถึง” ในนิยามหนึ่งฟูโกต์ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในระบบของ
ภาษาศาสตร์ที่มีสถานภาพเป็นดังเช่นคลังข้อมูลของ สิ่งที่ถูกกล่าวถึง หรือเป็นดังข้อมูลที่ถูกคัดเลือก
ของรูปแบบทางภาษา และเป็นแค่เพียงสิ่งที่ถูกพูดหรือเขียนถึงเท่านั้น แต่เมื่อฟูโกต์พยายามจัดกลุ่ม
และรูปแบบของ สิ่งที่ถูกกล่าวถึง ของความเป็นไปได้ที่เป็น สิ่งที่ถูกกล่าวถึง พื้นฐานกว่า สิ่งที่ถูก
กล่าวถึง อื่นแล้วนั้น ก็จะพบว่าไม่มีเพียง สิ่งที่ถูกกล่าวถึง ในระดับพื้นฐานเท่านั้นที่จะสามารถเป็นบรรจุ
ตัวเองลงในระบบของรูปแบบทางภาษาที่ไม่จำกัดอยู่ภายใต้ขอบเขตอันจำกัดของผู้ประพันธ์

“... It is certainly a strange event: first, because on the one hand it is linked to
the gesture of writing or to the articulation of speech, and also on the other hand it
opens up to itself a residual existence in the field of a memory, or in the materiality
of manuscripts, books, or any other form of recording; secondly, because, like every
event, it is unique, yet subject to repetition, transformation, and reactivation; thirdly,
because it is linked not only to the situations that provoke it, and to the
consequences that it gives rise to, but at the same time, and in accordance with a
quite different modality, to the statements that precede and follow it.”³²

ฟูโกต์กล่าวว่าเมื่อให้คำอธิบายต่อระบบของภาษาศาสตร์เช่นนี้ ก็จะมีผลทำให้จุดยืนของ วาท
กรรมเป็นดังขั้วตรงข้ามของประวัติศาสตร์ทางความคิด เนื่องจากระบบของความคิดโดยทั่วไปแล้ว
ระบบของภาษาศาสตร์สามารถสร้างถ้อยคำใหม่ที่เป็นได้เพียงระบบทางภาษาที่มีความเป็นพื้นฐาน
และมีความชัดเจนเท่านั้น แต่ในกระบวนการของวาทกรรมของฟูโกต์ไปไกลเกินกว่าการสืบค้นไปสู่ สิ่ง
ที่ถูกกล่าวถึง ที่ออกมาจากอัตวิสัยที่เป็นสถานะของ “ผู้ประพันธ์หรือผู้กล่าวถึง” ทั้งยังเป็นการค้นหา
เบาะแสของ สิ่งที่ถูกกล่าวถึง มากกว่าความเป็นถ้อยคำหรือข้อมูลโดยทั่วไป เช่น อะไรคือสิ่งที่
ผู้ประพันธ์กล่าวถึง อะไรคือสิ่งที่อยู่ใต้จิตสำนึกของผู้ประพันธ์ อะไรคือความหมายโดยนัยของ
ผู้ประพันธ์ หรือแม้แต่การสืบค้นเสียงกระซิบกระซาบคำนิทาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงที่มีนัยยะลึกลง
ไปกว่าระบบของภาษาศาสตร์โดยนิยามทั่วไปเสียอีก³³

³² Michel Foucault. *Archaeology of Knowledge*. A.M. Sheridan Smith, Translated. (New York:
Routledge, 1972).pp.27-28

³³ Ibid.p.31

ด้วยลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งที่ถูกกล่าวถึงนั้นที่สามารถแตกแขนงอย่างกระจัดกระจายไปได้ อย่างไม่มีสิ้นสุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็น “เสียง” ที่เมื่อถูกแปลงเสียงหรือถูกกล่าวถึงออกมาแล้ว เสียงก็สามารถเดินทางออกไปจากแหล่งกำเนิดเสียงได้ทุกทิศทาง ฟูโกต์จึงเลือกใช้คำที่แทนคุณลักษณะของคำนี้ด้วยคำว่าวาทกรรม ดังนั้น “วาทกรรม” ในบริบทของความรู้และภาษาศาสตร์ของฟูโกต์จึงแตกต่างจากการให้นิยามของคำนี้ที่ใช้โดยทั่ว ๆ ไป เพราะสำหรับฟูโกต์ วาทกรรมไม่ได้เพียงหมายถึงสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาในระบบภาษาศาสตร์และไวยากรณ์ แต่ฟูโกต์ได้เข้าไปศึกษากระบวนการของวาทกรรมในเชิงภาษาที่แผ่กระจายที่มีต่อการตีความในความหมายที่ใกล้เคียงกับแนวคิดของการเป็นแขนงวิชา ซึ่งปรกติเราใช้คำว่าหลักการในสองความหมาย คือ หนึ่งในแง่ของหลักการศึกษามากกว่าจะเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ จิตวิทยา หรือสังคมวิทยา รวมถึงการตีความในความหมายที่มีนัยยะกล่าวถึงหลักการในแง่ของการเป็นสถาบันที่ควบคุมและจัดการสังคม เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล หรือศาลพิพากษา ซึ่งในงานวิจัยของฟูโกต์ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ของความบ้าเป็นการค้นหาความหมายของวาทกรรมที่ปรากฏอย่างเฉพาะเจาะจงอยู่ในประวัติศาสตร์ อันเป็นวาทกรรมในความหมายที่เป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหลักการที่เกี่ยวกับใจความสำคัญของความรู้ และปฏิบัติการของหลักการอันเป็นรูปแบบของการควบคุมความเป็นไปของสังคม โดยการวิเคราะห์วาทกรรมอาจเรียกได้ว่าเป็นการตอบโต้ งานทางด้านประวัติศาสตร์และเงื่อนไขทางสังคม อันเป็นการชี้นำความเป็นไปได้ของการกลับไปรื้อถอนกระบวนการเดิม ๆ และเริ่มต้นบทวนกันใหม่อีกครั้ง³⁴

วาทกรรมมีลักษณะที่มีอิทธิพลอยู่เหนือความคิดและกำหนดความเป็นไปของสังคม นอกจากนั้นยังพบว่าวาทกรรมของความบ้าของฟูโกต์เป็นสิ่งที่คาบเกี่ยวเชื่อมโยงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในช่วงเวลาของแต่ละยุคสมัยในประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับวาทกรรมเกี่ยวกับการจัดการสุขภาพและวิถีชีวิต การจัดการเกี่ยวกับแรงงาน และวิธีการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักการ อย่างที่เรารู้จักกันในนามของสาขาความรู้ เช่น การแพทย์เวชศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และภาษาศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างซับซ้อน อันเป็นผลงานของวาทกรรมที่แสดงให้เห็นความเป็นไปของแต่ละยุคสมัยและฉายภาพความเป็นไปทั้งหมดของโลก³⁵

กระบวนการของวาทกรรมเป็นรูปแบบที่มีความแตกต่างจากรูปแบบของคำพูดและถ้อยความอื่น ๆ ซึ่งวาทกรรมเองก็ได้แสดงตัวภายใต้ระบบของถ้อยความที่แยกตัวออกเป็นส่วน ๆ ดังที่ฟูโกต์ตั้ง

34 Ibid.pp.29-30

35 Alec McHoul and Wendy Grace. *A Foucault Primer : Discourse Power and the Subject* (New York: New York University Press, 2002).pp.26-27

ชื่อเรียกอย่างเฉพาะตัวของรูปแบบว่า รูปแบบทางภาษา หากรูปแบบเหล่านี้ได้รับการจัดกลุ่มให้เป็นกลุ่มก้อนของถ้อยความในระบบเชิงเหตุผลแล้ว เราก็ไม่อาจที่จะแยกแยะถึงความสัมพันธ์ของวาทกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างไวยากรณ์ทางภาษาศาสตร์และจิตเวชศาสตร์ ท่ามกลางการมีอยู่ของถ้อยความเหล่านั้นได้ และโดยวิธีของวาทกรรมแล้ว กระบวนการของ วาทกรรมนั้น ไม่ได้เป็นการทำลายความคิดที่มีคุณประโยชน์และคุณค่าต่อมนุษย์หรือควบคุมระบบภาษาไวยากรณ์ แต่เป็นการจัดตั้งกฎเกณฑ์ที่จะตัดสินพิจารณาว่าสิ่งใดควรเป็นส่วนหนึ่งของช่วงเวลา และจัดการว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ถ้อยความนั้นถูกเชื่อมโยงสู่สถานะของความเป็นอื่น การทำความเข้าใจในกระบวนการของวาทกรรมจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจต่อใจความสำคัญที่ไม่เปิดเผย ภายใต้กฎเกณฑ์ของประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอในพื้นที่และเวลาที่กำหนดความเป็นยุคสมัยในเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ หรือพื้นที่ทางภาษาสำหรับการดำเนินการของถ้อยความ โดยการวิจัยของฟูโกต์เป็นการย้อนกลับเข้าไปตรวจสอบความสัมพันธ์อันเป็นพื้นฐานระหว่างความคิดและภาษาที่แสดงถึงความเป็นไปได้ในการปัจจัยหนึ่งที่สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดอ่อนในประวัติศาสตร์ของความคิด เพราะหากการที่ฟูโกต์อ้างว่าตัวเขาไม่ได้มีความสนใจกับวาทกรรมในฐานะที่เป็นภาษา (Discourse-as-Language) ดังนั้น เขาก็ต้องมุ่งไปสนใจในประเด็นของความเป็นวาทกรรมของความคิด (Discourse-as-Thought) ที่มนุษย์เป็นผู้วางกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นความหมายที่ตัวมนุษย์เองก็ไม่ได้สนใจ และเป็นดังความหมายที่ถูกทับถมลงไปเป็นชั้น ๆ โดยที่ตัวมนุษย์เองก็ไม่รู้ว่าผลจะเป็นเช่นไร³⁶

กระบวนการของวาทกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความบ้าในฐานะความแตกต่าง ซึ่งเป็นการขีดเส้นแบ่งแยกความปรกติและความไม่ปรกติออกจากกัน ทำให้เราต้องพิจารณาปัญหาของ Cogito ใน Cartesian Subject ที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ความแตกต่างทำงาน เนื่องจาก Cartesian Subject เป็นตัวสร้างวาทกรรมขึ้นมาเพื่อใช้จัดการและควบคุมสังคม ซึ่งทำให้เกิดสภาวะการกีดกันขึ้น

ปัญหาของ Cogito ใน Cartesian Subject

ความสำคัญของงาน *Meditations* อยู่ที่กระบวนการวิธีที่เดส์การ์ตส์ใช้ในงานซึ่งกลุ่มแนวคิด Cartesian ได้รับมาใช้เป็นแกนหลักและกฎเกณฑ์ของวิพากษ์วิธีทางปรัชญาในการตรวจสอบความจริงแท้ ไม่ว่าจะปัญหาเรื่องหลักการพื้นฐานของความจริงแท้หรือความคิดที่ชัดเจนและความสมเหตุสมผลของภววิสัย ปัญหาเรื่องขีดจำกัดของสติปัญญาของเราหรือความบกพร่องอันเป็นเงื่อนไขของมนุษย์ และปัญหาเรื่องหลักการและพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติหรือการแบ่งแยกของแก่น

³⁶ Ibid.p.31-32

สาร จิต ภาย และความเป็นหนึ่งเดียวกัน และยืนยันขีดจำกัดของสติปัญญาของเราและเป็นเงื่อนไขเพียงพอในการยืนยันความรู้ ที่เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดระบบเหตุผลอย่างมีนัยยะ

ระเทียบเหตุผลหรือ “ratio essendi” ในภาษาละติน เป็นผลผลิตจากวิพากษ์วิธีในระเบียบวิธีสังเคราะห์ของเดส์การ์ตส์ อันเป็นการยืนยันจากหลักฐานที่เป็นเงื่อนไขที่สร้างความเป็นไปได้ต่อความรู้ดังกล่าว รวมถึงยังเป็นการยืนยันด้วยว่าทั้งตัวเราและสรรพสิ่งเป็นสิ่งที่มียู่จริง

สำหรับเดส์การ์ตส์ ความจริงแท้ประการแรกที่เป็นความรู้เมื่อเรารับรู้ถึงความคิดและการมีอยู่ของเราเองอันเป็นการรับรู้ตัวในฐานะอัตวิสัย หรือที่เดส์การ์ตส์ให้ความหมายในแบบของ Cogito อันนำไปสู่หลักการแรก ซึ่งเป็นความรู้ที่สร้างความเป็นไปได้ของความรู้ที่รับรู้ถึงการมีอยู่ของพระเจ้า และการรับรู้นั้นก็ทำให้เราได้รู้ถึงความคิดที่แสนสมบูรณ์แบบที่ประกอบไปด้วยความสมเหตุสมผลของภววิสัย ทั้งยังสร้างความเป็นไปได้ที่เราจะรับรู้ถึงข้อจำกัดของตัวเอง ซึ่งในการทดลองนี้ก็ทำให้เราได้รับรู้ถึงความคิดที่ทั้งชัดเจนแจ่มแจ้งและความคิดที่ขัดแย้งสับสนของเรา ในความคิดเบื้องต้นที่ชัดเจนแจ่มแจ้งไม่อาจทำให้เราสามารถหักเหไปสนใจสิ่งอื่นได้เลย และยังขับเคลื่อนไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นั่นคือ พระเจ้า และที่เรารับรู้พระเจ้านำไปสู่การเชื่อมโยงต่อความรู้อื่นท่ามกลางความรู้อีกมากมาย ส่วนด้านความคิดที่ขัดแย้งสับสนของเราเป็นการขับเคลื่อนจากเงื่อนไขสู่เงื่อนไข เมื่อเราได้รับรู้ด้วยจิตของเราจนทำให้รู้ได้ว่าเรานั้นมีความเป็นไปได้ของขีดจำกัดในการรับรู้ และนั่นก็ถือเป็นความรู้ใหม่เช่นกัน และมันก็ทำให้เกิดประเด็นเรื่องปัญหาของ Cogito ใน Cartesian Subject ที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ความแตกต่างทำงาน

มาซีเยล เกอโรต์ ได้วิเคราะห์ระเบียบวิธีการของงาน *Meditations* ที่เป็นกระบวนการค้นหาความจริงของเมตาฟิสิกส์ภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์ที่เดส์การ์ตส์ได้ตั้งเอาไว้เพื่อเป็นวิถีทางค้นหาความรู้และความจริงภายนอกด้วยอัตวิสัย ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจในความเชื่อเพื่อยืนยันความเชื่อของตนเอง และการวิเคราะห์ของเกอโรต์ต่อเดส์การ์ตส์ได้ค้นพบว่าเดส์การ์ตส์ได้กระทำต่อสิ่งที่เชื่อว่ามันกำลังเคลื่อนแคลงสงสัยต่อสิ่งใด ๆ อันมีวิธีการกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ ทั้งหมด 3 รูปแบบ อันเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อระเบียบแบบแผนของงาน *Meditations* คือ

หนึ่ง ความจำเป็นที่ต้องเคลือบแคลงสงสัยในเบื้องต้น

สอง ความจำเป็นที่จะต้องขับไล่สิ่งไร้สาระในความเคลือบแคลงสงสัย เมื่อความสงสัยนั้นไม่สามารถเป็นอะไรไปได้อีกแล้ว

และสาม ความจำเป็นที่จะต้องทำให้สิ่งที่ไร้สาระนั้นกลายเป็นสิ่งที่ผิดและบกพร่อง นั่นคือ การต้องปฏิเสธและขับไล่สิ่งไร้สาระนั้นออกไป

เมื่อพิจารณาแล้ว ต่อระเบียบแบบแผนของงาน *Meditations* อันเป็นคุณลักษณะของกลุ่ม Cartesian นั้นเป็นดังระเบียบวิธีขั้นพื้นฐานของความคิดลักษณะนี้และเป็นเสมือนกฎสากล รวมถึงได้ กลายมาเป็นวิธีขั้นพื้นฐานที่สุดในการปฏิบัติเพื่อคัดกรองเพื่อให้ได้ความรู้ที่แน่นอนชัดเจน ซึ่งวิธีการนี้ ถือเป็นวัตรปฏิบัติที่กลุ่ม Cartesian ต้องกระทำตามอย่างไม้อาจโต้แย้งได้³⁷

เกอโรต์ พยายามแจกแจงกระบวนการของระเบียบแบบแผนในงาน *Meditations* ที่จัดการกับความเคลือบแคลงสงสัยเป็น 2 ระดับ กล่าวคือเป็นการวิเคราะห์ระเบียบแบบแผนระดับการรับรู้ตัวตน และระเบียบแบบแผนระดับการรับรู้ความรู้ภายนอก ซึ่งความเคลือบแคลงสงสัยทั้ง 2 ระดับมีความ เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ

หนึ่ง ระเบียบแบบแผนระดับการรับรู้ตัวตน เกอโรต์ กล่าวว่า การที่เราได้พิจารณาความรู้ที่ ชัดแจ้งหลังการปฏิเสธทุกสิ่งที่เป็นความเคลือบแคลงสงสัยตามหลักการของระเบียบแบบแผนใน *Meditations* ส่วนนี้เราต้องพึงพาประสาทสัมผัสของเราเป็นพิเศษ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวคัดกรอง ความรู้ที่ได้มา ในกระบวนการนี้เป็นการขับเคลื่อนจากความซับซ้อนสู่ความเป็นพื้นฐาน หากเกิดความ สงสัยและข้อขัดแย้งขึ้นในจิตผ่านการรับรู้ทางประสาทสัมผัสนั้น นั่นก็เพราะว่าประสาทสัมผัสกำลัง หลอกลวงเราอย่างมีต้องสงสัย แต่สิ่งที่ผู้วิจัยพบว่าน่าสังเกตคือการหลอกลวงนั้นเดส์การ์ตส์ชี้เฉพาะว่า เป็นเพียงแต่ในความฝัน ส่วนเกอโรต์ชี้ว่าความฝันนั้นเป็นเพียงแค่จินตนาการอันเกิดจากการรู้สึกนึก คิดผ่านประสาทสัมผัสทางร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นตา หู จมูก ปาก และผิวหนังสัมผัส และการรู้สึกนึกคิดผ่าน ประสาทสัมผัสเหล่านี้เกิดขึ้นจริงในโลกจริง โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นความจำเพาะโดยพื้นฐานทั่วไป ไม่ว่าจะ เป็นรูปทรง สี สัน ตัวเลข คุณลักษณะ พื้นที่ เวลา และอื่น ๆ โดยที่เราไม่ใส่ใจสิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เนื่องจากคุณลักษณะและคุณสมบัติที่กล่าวมาเป็นเรื่องจริงไม่ใช่เรื่องที่ปรุงแต่งขึ้นมาเอง จากจิตเรา แต่การที่เราให้คุณค่ากับการตัดสินที่เกิดขึ้นจากประสาทสัมผัสของเราก็เป็นเพียงแค่การ วิเคราะห์ตามหลักการพื้นฐานทางจิตวิทยาของมนุษย์เท่านั้น หากประสาทสัมผัสเป็นธรรมชาติพื้นฐาน ของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เกอโรต์ กล่าวว่า เราสามารถเข้าใจความรู้และความคิดผ่านทางประสาท สัมผัสแน่นอน แต่การรับรู้ประสาทสัมผัสของเราก็ไม่สามารถเกิดขึ้นหากปราศจากความคิดได้ ซึ่งเรา

37

James W. Bernauer. *Michel Foucault's Force of Flight : Toward an Ethics for Thought*(London : Humanities Press, 1993).p.107

สรุปได้เบื้องต้นว่าความคิดและความเข้าใจสามารถเกิดขึ้นโดยตัวเองเพียงลำพังโดยไม่ต้องพึ่งพาประสาทสัมผัสก็ได้

สอง ระเบียบแบบแผนระดับการรับรู้ความรู้ภายนอก การตอบคำถามเมตาฟิสิกส์และความเข้าใจความรู้ภายนอกในระเบียบแบบแผน *Meditations* ล้วนพึ่งพาความคิดของเรา และการที่เรารับรู้ว่าจะเอนไขของสิ่งสากลของสรรพสิ่งมีความเป็นไปได้ที่จะแสดงตัวออกมา ดังนั้นแล้ว สรรพสิ่งที่เรารับรู้ได้จึงมีอยู่จริง แต่เกอโรต์ก็ได้โต้แย้งประเด็นนี้ของเดส์การ์ตส์ว่าหากเอนไขของสิ่งสากลของสรรพสิ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเป็นไปตามเอนไขที่เรารับรู้เช่นความเป็นไปได้ว่า ‘รูปสี่เหลี่ยมรูปหนึ่งมีด้านน้อยกว่าสี่ด้าน’ หากเรายังใช้ความรู้ตามระเบียบแบบแผนก็ไม่มีทางว่ารูปสี่เหลี่ยมนี้จะมีอยู่จริง แม้ว่า “รูปสี่เหลี่ยมรูปหนึ่งมีด้านน้อยกว่าสี่ด้าน” จะมีหรือไม่มีอยู่จริงก็ตาม แต่หลักการที่เรารับรู้ว่าเป็นพื้นฐานที่สุดของ *Meditations* อาจจะนำไปสู่ความผิดพลาดได้ เนื่องจากการให้ความสำคัญต่อหลักพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และเรขาคณิตล้วนพึ่งพาและยึดติดกับความเข้าใจพื้นฐานของเราด้วยเช่นกัน และการยืนยันเอนไขของธรรมชาติด้วยการเข้าใจกฎทางคณิตศาสตร์และเรขาคณิตจึงมีความเสี่ยงที่จะผิดพลาด อีกทั้งการยืนยันความแน่นอนของกฎธรรมชาติโดยพยายามหลีกเลี่ยงเหตุผลตามธรรมชาติในความเคลือบแคลงสงสัย (Natural reason for doubt) ก็ไม่ควรเอาพึ่งพาประสาทสัมผัสของมนุษย์ที่อาจเป็นไปได้ว่าจะผิดพลาดด้วยเช่นกัน และที่สำคัญ สิ่งที่มีความพื้นฐานอย่างที่สุดอย่างหลักพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรขาคณิต และศาสตร์อื่น ๆ ก็ยังเทียบไม่ได้กับความซับซ้อนของความรู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ และศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งไม่อาจใช้ระเบียบแบบแผน *Meditations* ในรูปแบบเดียวกันได้

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าข้อเท็จจริงของ Cogito ในปรัชญาของเดส์การ์ตส์ปรากฏถึงคุณลักษณะที่เป็นพื้นฐานและเรียบง่ายที่สุด ที่นำไปใช้ตรวจสอบความจริงผ่านกระบวนการคิดของตนเองอันเป็นเอนไขของธรรมชาติในความรู้ที่เป็นไปได้ของสรรพสิ่ง ยิ่งไปกว่านั้น Cogito ก็ยังเป็นแก่นสารที่เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ทางญาณวิทยาของกลุ่ม Cartesian ซึ่งเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมที่เพียงพอที่จะยืนยันคุณลักษณะแก่นสารของอัตวิสัยผ่านการมีอยู่ของการคิดอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งอันแบ่งแยกออกจากสิ่งอื่น

ทั้งนี้ เกอโรต์ก็ได้ชี้ประเด็นในเรื่องของสารัตถะที่มีความเชื่อมโยงกับระบบความรู้ภายนอกเกี่ยวกับการยืนยันความรู้ในระบบวิทยาศาสตร์ที่มีความแน่นอนและชัดเจนที่ Cogito มุ่งสู่ความรู้ภายนอกนั้นผ่านวิถีทาง (Mode) เพื่อให้ได้ความรู้และความจริงที่ถูกต้องซึ่งวิถีนั้นต้องเป็นวิถีที่ชัดเจนและแสดงถึงความเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในสรรพสิ่งนั้นหมายถึง เหตุผลในเหตุผล (Reasoned Reason) อันเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดในจิตของเรา ซึ่งเกอโรต์โต้แย้งว่า หากเราเริ่มต้นค้นหาความรู้แบบ

เมตาฟิสิกส์ ผ่าน Cogito ไม่ใช่สิ่งที่คิด (Thinking Thing) ซึ่งเกิดขึ้นภายนอกความคิดของเรา และเราได้เพียงแต่ยืนยันเนื่องด้วยขอบเขตของเหตุผลที่ควบคุม Cogito แล้ว และการยืนยันของผู้คิดนั้นจะเป็นความคิดในแบบที่ใช้เหตุและผลอย่างวิทยาศาสตร์ที่แน่นอน ซึ่งเป็นได้ก็แต่เพียงการยืนยันการมีอยู่ของผู้คิดด้วยสติปัญญาอันบริสุทธิ์ และสติปัญญาอันบริสุทธิ์นั้นก็ได้เพียงแคื่อยืนยันเฉพาะสิ่งที่เกิดจากกระบวนการคิดของสติปัญญาอันบริสุทธิ์ ไม่ได้เกิดจากการยืนยันความคิดอันเป็นนามธรรมนั้น

เมื่อเป็นดังนี้แล้ว เกอโรต์จึงโยงเข้าประเด็นว่าความเข้าใจของเดส์การ์ตส์เกี่ยวกับการยืนยันความรู้และความจริงในเมตาฟิสิกส์ของเขานั้น ไม่มีอะไรมากไปกว่าเพียงการทำงานวิจัยอยู่บนฐานของการคิดแบบการทดลองด้วยเหตุและผลแบบวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยการวิเคราะห์หลักฐานจากประสบการณ์ของตัวเอง และงานด้านเมตาฟิสิกส์ของเดส์การ์ตส์ก็เป็นการคิดแบบวิทยาศาสตร์ดังเช่นคณิตศาสตร์หรือฟิสิกส์ ทั้งยังมีการคัดแยกสิ่งที่แตกต่างผิดแปลกออกไปจากกลุ่มเหมือนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังเสนอให้มีการจินตนาการและประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ในการเข้าถึงความจริงแท้ของธรรมชาติและการมีอยู่ของสรรพสิ่งในคราวเดียวกัน ซึ่งเกอโรต์กล่าวย้าว่าความเป็นวิทยาศาสตร์ในงานของเดส์การ์ตส์ที่เกิดขึ้นใน *Meditations* ไม่ได้เพียงพาดพิงถึงศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์อย่างคณิตศาสตร์หรือฟิสิกส์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงแขนงวิชาของศาสตร์และวิทยาการที่ครอบคลุมกระบวนการคิดของมนุษย์ด้วย³⁸

เกอโรต์ กล่าวว่า แม้ว่าความสำเร็จของเดส์การ์ตส์จะแสดงให้เห็นถึงวิธีการค้นหาความจริงภายนอกและระบบเหตุผลที่เป็นรูปธรรม แต่ในวงการปรัชญา ก็ยังมีคำถามต่อกระบวนการทางปรัชญาในวิธีวิจัยของ *Meditation* เชิงลึกที่เป็นประเด็นหลักในการอภิปรายสองประเด็น คือหนึ่ง ด้วยวิธีวิจัยของเดส์การ์ตส์ เราสามารถหาความสมเหตุสมผลของความคิดได้ก็ต่อเมื่อความจริงภายนอกตอบสนองและสัมพันธ์กับความต้องการภายในที่เกิดจากความเข้าใจของเรา เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีทางฟิสิกส์ในจักรวาลได้อย่างแน่นอน แต่ในข้อเท็จจริงของทฤษฎีสสารนิยม อันเป็นปัญหาพื้นฐาน คือ สสารต้องมีคุณสมบัติเป็นส่วนใหญ่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง แล้วอะไรคือสสารที่แสดงถึงการมีอยู่ของสสารซึ่งเป็นความจริงภายนอกเหล่านั้น แล้วความสมเหตุสมผลของกระบวนการวิจัยของเดส์การ์ตส์อยู่ตรงจุดไหน และ สอง เกอโรต์ กล่าวว่า แม้เราจะพยายามพิสูจน์ด้วยเหตุผลเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งภายนอกแล้วด้วยตัวของเราเอง ด้วยจิตที่ชัดเจนแน่นอนแล้ว แต่มันก็ไม่ได้เป็น

38 Martial Gueroult. *Descartes' Philosophy Interpreted According to the Order of Reason I, the Soul and God*.p.15

สิ่งที่จำเป็นว่าวิธีวิจัยของเราเป็นธรรมชาติของอัตวิสัย อะไรคือความเชื่อมโยงระหว่างความคิดเหล่านั้นที่เป็นภววิสัยที่สมเหตุสมผล หรือยืนยันว่าตัวตนของเรามีขอบเขตอันจำกัดได้อย่างไร³⁹

เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อโต้แย้งของเกอโรต์ ต่องานของเดส์การ์ตส์ ก็สามารถสรุปได้ว่าเกอโรต์ไม่เชื่อว่างาน *Meditations* ที่เป็นเพียงการพิสูจน์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ของเดส์การ์ตส์จะสามารถยืนยันได้ว่าจิตของมนุษย์สามารถกำหนดและค้นหาความจริงแท้ของสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง และเป็นแค่วิธีการที่รองรับความสมเหตุสมผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่าในมุมมองของผู้วิจัย คือ การที่เกอโรต์เชื่อว่า Cartesian ได้ประสบความสำเร็จในการสถาปนากระบวนการวิธีบางอย่างที่เริ่มต้นจากการล้มล้างและแบ่งแยกสิ่งที่ไร้เหตุผลออกไปจากกระบวนการคิด ซึ่งถือเป็นกฎสากลในระบบเหตุผล

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า Cartesian Subject ยังมีสถานภาพเป็นดังผู้คุมกฎของระเบียบวิธีในระบบเหตุผล และเป็นผู้ตัดสินว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่นอกระบบเหตุผล และต้องถูกกีดกันแบ่งแยกให้เป็นสิ่งที่อยู่นอกระบบเหตุผล แม้ว่าจะมีจุดอ่อนให้วิพากษ์มากแค่ไหนก็ตาม

ประเด็นเรื่องปัญหาของ Cogito ใน Cartesian Subject ที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ความแตกต่างทำงานผ่านวาทกรรม เป็นประเด็นสำคัญที่ฟูโกต์นำมาวิพากษ์ผ่านระบบเหตุผลที่ใช้เล่ห์กลในการสร้างวาทกรรมความบ้าและกระบวนการกีดกันแบ่งแยกความบ้าออกจากระบบเหตุผลและสังคม เพื่อหาความเป็นไปได้ที่ระบบเหตุผลจะหาทางแทรกแซงการค้นหาความรู้และความจริงที่แท้จริงของมนุษย์ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดสภาวะการกีดกัน เพราะ Cartesian Subject เป็นตัวสร้างและตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิด ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งแยกความปรกติและความไม่ปรกติ หรือความบ้าและระบบเหตุผล

สภาวะการกีดกันสิ่งนอกระบบเหตุผล

ในหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งปรากฏตั้งแต่ส่วนแรกในบทที่ 2 ของเล่ม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากการวิเคราะห์ประสบการณ์ของความบ้าไปเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างที่พิสูจน์ให้เห็นว่าความบ้าในประวัติศาสตร์ได้ถูกกระทำจากระบบเหตุผลอย่างไร ข้อความส่วนนี้ของฟูโกต์เป็นการตั้งคำถามต่อแนวความคิดของเดส์การ์ตส์ที่พิจารณาความเป็นไปได้ในการที่จะเกิดความบ้าในขอบเขตที่ระบบเหตุผลทำงานเมื่อกำลังตรวจสอบความจริงในโลกภายนอกด้วยประสบการณ์ของตัวเอง ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในช่วงที่ประสาท

สัมผัสของเราเกิดความผิดพลาด ระหว่างที่กำลังฝันและจิตสำนึก หลับไหล โดยใช้วิธีการหาเหตุผลแบบวิมตินิยม ด้วยคำถามว่า “เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราไม่ได้บ้า” ข้อความของเดส์การ์ตส์มีใจความว่า

“How could it be denied that these hands or this whole body are mine? Unless perhaps I were to liken myself to madmen, whose brains are so damaged by the persistent vapours of melancholia that they firmly maintain they are kings when they are paupers, or say they are dressed in purple when they are naked, or that their heads are made of earthenware or that they are pumpkins, or made of glass.”⁴⁰

ฟูโกต์กล่าวถึงการตั้งข้อสมมติฐานของเดส์การ์ตส์ทำให้เราเข้าใจว่าความเป็นไปได้ของความบ้าสำหรับเดส์การ์ตส์คือการรับเอาความคิดที่เป็นความบ้ามาไว้ในตัวเอง รวากับว่าเราสามารถล่วงรู้ได้ว่าภาพภาษานั้นก็เป็นเพียงภาพมายา การที่จะล่วงรู้ได้นั้น ต้องมีสิ่งที่ทำให้รู้ก่อนแล้วว่าภาพภาษานั้นเป็นภาพมายา ไม่ใช่ความจริง⁴¹ ซึ่งฟูโกต์วิพากษ์ในประเด็นนี้ว่า เดส์การ์ตส์ไม่อาจหลีกเลี่ยงอันตรายของความบ้า เช่นเดียวกับที่ไม่สามารถหนีความเป็นไปได้ของความฝันหรือความผิดพลาด อย่างไรก็ตาม การหลอกลวงให้หลงผิดนั้นอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งปรุงแต่งการรับรู้ที่มากและน้อย เหมือนภาพจินตนาการที่เป็นไปได้ทั้งเรียบง่ายและแสนมหัศจรรย์ เมื่อคนเราอยู่ในภาวะหลับไหล ไม่มีใครที่จะสามารถจัดการกับจิตสำนึกให้ชัดเจนและรับรู้ถึงการหลอกลวง ดังเช่นความจริงที่ว่า แม้เราจะยอมรับว่าดวงตาอาจหลอกเรา แต่ความจริงก็ไม่เคยหายไปในความมืด⁴²

ดังนั้นจึงนำมาสู่ข้อสรุปของฟูโกต์ว่าหากประสาทสัมผัสของเราเกิดความผิดพลาดหรือปรากฏภาพมายาในความฝัน เราจะไม่สามารถมีความคิดที่สามารถแยกแยะตัวตนออกจากการรับรู้ได้เลย โดยเฉพาะในกรณีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับความบ้า จึงเป็นไปได้เลยว่าเมื่อมีความบ้าแทรกแซงเข้ามา เราจะแยกอัตวิสัย (การรับรู้ตัวตน) ของเรามาจากภาววิสัย (เรื่องราวในการคิด) ออกมาได้เลยอย่างที่เดส์การ์ตส์อ้าง ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ว่าความบ้าสามารถขโมยตัวตนของเราออกไปจากร่างกายของเราเอง ทำให้เราขาดความสามารถในการแยกแยะระหว่างจิตและร่างกาย

อย่างไรก็ตาม ฟูโกต์กล่าวว่าเราก็ได้เห็นความแตกต่างอันเป็นพื้นฐานระหว่างสิ่งที่การคิดเข้าถึงความรู้ที่มีความจำกัดของความรู้ที่แท้จริงและศักยภาพในการเข้าถึงความรู้นั้น ซึ่งเกิดจากการ

40 René Descartes. *Meditations on First Philosophy*.p.13

41 Michel Foucault, *History of Madness*.p.44

42 Ibid.p.45

มองข้ามความเป็นไปได้ของความบ้าและความไร้เหตุผล ที่มีสาเหตุมาจากการควบคุมของ อตวิสัย ของความมีเหตุผล ดังที่เกิดขึ้นกับความคิดทางปรัชญาของเดส์การ์ตส์ ซึ่งข้อสรุปของเดส์การ์ตส์จึง เป็นเหมือนการหลีกเลี่ยงปัญหาและตัดความเป็นไปได้ที่จะเกิดความบ้า แม้แต่กรณีความผิดพลาดของ ประสาทสัมผัสและภาพมายาลวงหลอกที่มีขอบเขตที่ชัดเจนและปลดปล่อยให้เกิดรูปแบบของความ จริง ความบ้าก็ยังคงถูกขับให้ออกไปนอกเส้นทาง เหลือไว้เพียงแผลเป็นของพื้นผิวแห่งความคิด⁴³

ในกรณีของเดส์การ์ตส์ เมื่อผู้วิจัยพยายามเชื่อมโยงในหลักการเดียวกันว่า “ฉันสงสัย ฉันคิด ดังนั้น/ฉะนั้น ฉันจึงดำรงอยู่” แล้ว ดังนั้นถ้า “ฉันไม่สงสัย ฉันไม่คิด ดังนั้น/ฉะนั้น ฉันจึงไม่ดำรงอยู่” โดยอาศัยหลักการพื้นฐานที่ด้านหนึ่งคือความบ้า และอีกด้านคือ ความฝัน ความผิดพลาด หรือสิ่งใด ๆ ก็ตามที่นำไปสู่ความบกพร่องทางการรับรู้ ทั้งสองด้านของหลักการพื้นฐานนี้ตั้งอยู่บนจุดยืนที่มีความแตกต่างกันมากในประเด็นเรื่องของ “ความจริง” และ “การค้นหาความจริง” ซึ่งความฝันและ ภาพมายาในประเด็นที่เดส์การ์ตส์ยกขึ้นมากล่าวอ้างนั้น เป็นข้ออ้างที่ไกลเกินกว่าเรื่องของการค้นหา ความจริงกับการอ้างว่า “ถ้าฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” และเมื่อ “ฉันไม่คิด ฉันก็จะไม่มีอยู่” เพราะ การคิด และ การไม่คิด ต่างก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ อตวิสัย ทั้งยังผนวกรวมไปด้วยว่า ความบ้า จะ เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมี การคิด และ การไม่คิด เป็นหลักการร่วม ซึ่งฟูโกต์ได้เปรียบเทียบแนวความคิด ของเดส์การ์ตส์กับแนวความคิดของ มิเชล เดอ มงแต็ง นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสสมัยเรอเนซองซ์ ใน ประเด็นนี้โดยยกงานเขียนของมงแต็งชื่อ *Essays* ซึ่งมงแต็งได้วิพากษ์ในประเด็นเรื่องเหตุผลนี้ว่า

“Reason has taught me that if you condemn in this way anything whatever as definitely false and quite impossible, you are claiming to know the frontier and bounds of the will of God and the power of Nature our Mother; it taught me also that there is nothing in the whole world madder than bringing matters down to the measure of our own capacities and potentialities.”⁴⁴

ในเนื้อหาของงาน *Essays* ที่ยกขึ้นมามีใจความว่า เหตุผลได้สอนข้าพเจ้า หากคุณมีแนวโน้ม ที่จะกล่าวโทษในสิ่งใด ๆ ที่เป็นความผิดพลาดและไม่มีความเป็นไปได้เลยอย่างแท้จริง แล้วคุณก็อ้าง ว่าสิ่งนั้นมันมาจากความต้องการของพระเจ้าหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งเหตุผลนั้นสอนข้าพเจ้าว่า สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องไร้สาระและเป็นแค่การดิงค์กยภาพของมนุษย์อย่างเราให้ตกต่ำจากมาตรฐาน ศักยภาพของเราเท่านั้น

43 Ibid.pp.138-139

44 Ibid.p.46

การยกงานของมงเต็งขึ้นมาเปรียบเทียบกับเดส์การ์ตส์เพื่อวิเคราะห์จุดยืนของเดส์การ์ตส์สำหรับฟูโกต์ก็เพื่อชี้ให้เราเห็นถึงจุดยืนของมงเต็งและเดส์การ์ตส์ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร โดยในกรณีของเดส์การ์ตส์ ความบ้าสำหรับเดส์การ์ตส์เปรียบได้ถึงการที่มนุษย์เกิดภาพลวงในความฝันและมายาซึ่งทำให้เราหลงผิด ซึ่งเบื้องหลังนั้น เดส์การ์ตส์ได้อ้างถึงอัจฉริยะปีศาจที่เป็นผู้กระทำให้เกิดความหลงผิดนั้น และที่สำคัญมนุษย์ก็ได้เลือกที่จะนำความบ้ามาสู่อัตวิสัยผ่านการคิด โดยฟูโกต์ได้แสดงความคิดเห็นถึงความคิดของเดส์การ์ตส์ว่าเป็นการพยายามทำให้ภาพของความบ้าเป็นดัง ”การไล่ล่าของผีแห่งความไร้เหตุผล” ที่ทำให้ผู้คนที่ถูกผีแห่งความไร้เหตุผลต้องตกเป็นอันตรรายดังเหยื่อของความบ้า⁴⁵

ข้อถกเถียงระหว่างฟูโกต์และเดส์การ์ตส์ ในประเด็นเรื่องความฝันและความบ้า เป็นสิ่งที่วงการวิชาการให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากข้อถกเถียงดังกล่าวมีผลกระทบต่อหลักการของระบบเหตุผลและแนวคิดของกลุ่ม Cartesian ด้าน รอย บอยน์ ก็ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นนี้ในหนังสือ *Foucault and Derrida : The other side of reason* ซึ่งบอยน์ได้แสดงทัศนะต่องาน *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* ของฟูโกต์ที่วิพากษ์แนวคิดของเดส์การ์ตส์ว่า ฟูโกต์ได้วิพากษ์และตีความแนวคิดของเดส์การ์ตส์ในหนังสือเล่มสำคัญเล่มนี้ที่มีความสำคัญมาก⁴⁶

บอยน์กล่าวถึงภาพรวมและสาระสำคัญในสิ่งที่ฟูโกต์วิจัยในปัญหาของความบ้าว่าเป็นการมุ่งไปที่การค้นหาความบ้าที่มีอยู่ภายใต้ “เสียง” ตั้งแต่ช่วงยุคกลางไปจนถึงยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ไม่ว่าจะเป็นพวกนักเล่นแร่แปรธาตุ นักโหราศาสตร์พยากรณ์ กลุ่มที่ทำงานอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่น่าอัศจรรย์ ซึ่งอาศัยความน่าเชื่อถืออันวางอยู่บนกรอบความคิดของผู้คนในช่วงเวลาของยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ความบ้าอันโง่เขลาเหล่านี้เป็นรูปแบบหนึ่งของชุดคุณลักษณะที่ไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบาย และแสดงถึงขอบเขตอันจำกัดของระบบเหตุผลที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ แต่ชุดคุณลักษณะแบบนี้ก็เป็นเช่นชุดคุณลักษณะแบบอื่น ๆ ที่ความบ้าได้ถูกบอกล่ากันปากต่อปากและส่งต่อความลับในกลุ่มนี้กันอย่างลับ ๆ ซึ่งในช่วงฟื้นฟูศิลปวิทยาการนั้นเต็มไปด้วยความไร้เหตุผล แม้แต่ เดสเดอริอูส อีราสมุส รอตเตอร์ดามุส นักมานุษยวิทยาและเทววิทยา ก็ยังกล่าวว่าความเป็นคริสเตียนก็เป็นรูปแบบหนึ่งของความโง่เขลาที่ทรงคุณค่ากว่าความเป็นเหตุผลของมนุษย์ ขณะที่บางกลุ่มความเชื่อก็มีความพยายามที่จะต่อต้านกฎแห่งความเป็นสากลของรูปแบบของความเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งชุดความคิด

45 Roy Boyne. *Foucault and Derrida : The Other Side of Reason*.p.43

46 Ibid.p.46

เหล่านี้ก็เป็นการยืนยันถึงขีดจำกัดและของเขตของระบบเหตุผลของมนุษย์ ทั้งยังเป็นการยอมรับรูปแบบของพลังเหนือธรรมชาติอันน่าอัศจรรย์ภายใต้ระบบสากลของจักรวาล แต่ที่นี่ก็ไม่ได้หมายความว่าระบบเหตุผลนั้นต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวในคริสต์ศตวรรษที่ 16 เพราะในฝรั่งเศส ความคิดของมงแต็งก็ได้มีอิทธิพลอย่างมาก และฟูโกต์ก็ได้นำเอาความคิดของมงแต็งมาเปรียบเทียบกับเดส์การ์ตส์ แต่การยกข้อความของมงแต็งโดยฟูโกต์นั้น ก็เพียงสรุปความอย่างสั้น จากข้อความจาก Essays ของมงแต็งว่า “ความโง่เขลานั้นเป็นความโง่ที่ทำให้มาตรวัดความจริงและความผิดพลาดขึ้นอยู่กับศักยภาพของเรา” แต่อันที่จริง เนื้อหาที่มงแต็งนำเสนอมีใจความที่ละเอียดและเป็นข้อความที่มีใจความมากกว่าที่ฟูโกต์ยกมา ซึ่งบอยน์ได้ยกข้อความนั้นขึ้นมาเพื่อวิเคราะห์ โดยมีใจความว่า

“It is a stupid presumption to go about despising and condemning a false anything that seems to us improbable; this is a common fault in those who think they have more intelligence than the crowd. I used to be like that once, and if I heard talk of ghosts walking, or prognostications of future events, of enchantments or sorceries, or some other tale that I could not swallow ... would pity the poor people who were taken in by such nonsense. And now I find that I was at least as much to be pitied myself; not that the experience has shown me anything that transcends my former beliefs, though this has not been for lack of curiosity; but reason has taught me that to condemn anything so positively as false and impossible is to claim that our own brains have the privilege of knowing the bounds and limits of God's will, and of our mother nature's power. I have learnt too that there is no more patent folly in the world than to reduce these things to the measure of our own power and capacity.”⁴⁷

ข้อความที่ยกขึ้นมาอภิปรายมีใจความที่มงแต็งให้ความเห็นว่า เป็นความมั่นใจอย่างโง่ ๆ ที่จะกล่าวโทษต่อสิ่งใด ๆ ที่เป็นความผิดพลาดและไม่มีความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความผิดพลาดทั่ว ๆ ไปในกลุ่มคนที่คิดว่าตัวเองมีความเป็นอัจฉริยะเป็นที่สุด และข้าพเจ้าก็เคยเป็นเช่นคนเหล่านั้น ข้าพเจ้าเคยได้ยินเสียงพูดคุยกันของภูตผีวิญญาน เคยหลงตนว่าทำนายเหตุการณ์ในอนาคตราวกับว่าเคยล่วงรู้มาก่อน และถ้อยคำการกระทำเหล่านั้นของข้าพเจ้าก็ไม่อาจย้อนคืนกลับได้...ซึ่งนับเป็นความอับอายในแบบคนโง่มไร้สาระของข้าพเจ้า และตอนนี้ ข้าพเจ้าก็ได้ค้นพบว่าข้าพเจ้ารู้สึกละอายใจตัวเอง ไม่ใช่

47
Ibid.p.47

เพียงแค่ว่าเพราะประสบการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อแบบนั้น แต่เป็นเพราะเหตุผลได้สอนให้ข้าพเจ้าว่า หากคุณมีแนวโน้มที่จะกล่าวโทษในสิ่งใด ๆ ที่เป็นความผิดพลาดและไม่มีความเป็นไปได้เลยอย่างแท้จริง แล้วคุณก็อ้างว่าสิ่งนั้นมันมาจากความต้องการของพระเจ้าหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ว่ามันไม่มีอะไรมากไปกว่าความโง่งมที่แพร่ขยายบนโลก ซึ่งเป็นเรื่องไร้สาระและเป็นแค่การตั้งศรัทธาภาพของมนุษย์อย่างเราให้ตกต่ำจากมาตรฐานเท่านั้น

บอยน์ วิเคราะห์ข้อความของมงแต็งว่า ข้อเสนอแนะของมงแต็งเป็นการชี้ชวนให้เราคิดว่าใครก็ตามที่เฝ้ามองต่อความไร้เหตุผลล้วนมีความเป็นไปได้ที่จะปฏิเสธความเป็นอื่นและความแตกต่างของสิ่งที่ไร้เหตุผล โดยสร้างมาตรวัดต่อทุกสิ่งอันเกิดจากความรู้สึกผิดที่เคยได้รู้สึกว่าได้เคยเข้าสู่ความไร้เหตุผลนั้น ซึ่งข้อเสนอแนะของมงแต็งนี้เป็นสิ่งที่เดส์การ์ตส์ไม่อาจยอมรับได้ และที่สำคัญเดส์การ์ตส์ก็ไม่สามารถทำงานและกระบวนการคิดในแนวทางของกลุ่มวิมุตินิยมสามารถตอบคำถามในเรื่องการค้นหาความจริงแท้โดยอ้อมได้ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเดส์การ์ตส์สร้างสมมติฐานอยู่บนจินตนาการของ Dream Argument ซึ่งการทำงานด้านปรัชญาโดยอิงวิธีวิจัยจากการสร้างสมมติฐานที่ตั้งต้นมาจากความฝันไม่อาจสร้างการยอมรับในสากลได้

เมื่อวิเคราะห์มาถึงจุดนี้ บอยน์กล่าวว่าเราจะได้เห็นความแตกต่างระหว่างสองแนวคิดพื้นฐาน นั่นคือด้านหนึ่ง เป็นรูปแบบการคิดที่ตั้งอยู่บนความรู้ที่แสดงถึงขอบเขตจำกัดของความจริงแท้ของความรู้โดยตัวของมันเอง (Actual Knowledge) และความรู้ที่อาจเกิดขึ้นได้ (Potential Knowledge) ซึ่งไม่ได้เป็นการเพิกเฉยต่อการละทิ้งความไร้เหตุผลไปเสียทีเดียว และอีกด้านหนึ่งเป็นการแสดงถึงอำนาจบงการของอ้อมวิสัยของระบบเหตุผลโดยเดส์การ์ตส์

ความแตกต่างของสองแนวคิดพื้นฐานนี้อยู่ตรงที่ส่วนสำคัญในการทำกระบวนการวิจัยอย่างลึกซึ้ง ซึ่งฟูโกต์มองว่าเดส์การ์ตส์ได้แสดงถึงความเป็นไปได้ 3 ส่วนที่จะเกิดปัญหาและความผิดพลาด คือ ความบกพร่องของประสาทสัมผัส ความไม่เป็นจริงของความฝัน และภาพมายาของความบ้า แน่นนอนว่าประสาทสัมผัสอาจทำให้เราผิดพลาดได้ แต่ปรากฏว่าเดส์การ์ตส์ให้ความสำคัญเพียงสิ่งที่ทั้งแสนเล็กน้อยและห่างไกลอย่างความฝัน เพราะความฝันเป็นดังจินตนาการของศิลปินที่ผลิตสิ่งมหัศจรรย์ แต่เป็นความแปลกประหลาดอย่างที่สุดที่จะนำภาพเหล่านั้นมาผูกเข้ากับความเป็นพื้นฐานและสากลในโลกของความเป็นจริง และไม่ว่าจะความบกพร่องของประสาทสัมผัสหรือความฝัน ก็แสดงถึงความความพยายามในการการปกป้องและสงวนการรับรู้ที่จริงแท้ และทำให้การกล่าวถึงการรับรู้ตัวตนของตนเองต้องบิดเบือนคลาดเคลื่อนเพียงเพราะเพ่งเล็งไปเพียงแค่สิ่งที่ทั้งแสนเล็กน้อยและห่างไกลเช่นนี้ เนื่องจากแม้ความฝันอาจจะเป็นเพียงภาพมายา แต่ความจริงของธรรมชาติก็ไม่ได้เปลี่ยนไปหลังจากที่เราลืมตาตื่น

อย่างไรก็ตาม บอยน์ ก็วิเคราะห์ว่าเดส์การ์ตส์ไม่ได้พยายามหาคำตอบและทำงานในประเด็นเรื่องความบ้าเป็นหลัก อีกทั้งประเด็นกระบวนการคิดในสมมติฐานความบ้าของเดส์การ์ตส์ก็เป็นเพียงความฟุ่มเฟือยมากกว่าที่จะเป็นการวิจัยในปัญหาความบ้าดังเช่นที่ฟูโกต์กำลังทำใน *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique* แม้เดส์การ์ตส์จะแสดงถึงกรณีตัวอย่างของความบ้าผ่านจินตนาการที่เราถูกสร้างมาจากแก้ว และเมื่อเราคิด เราก็ไม่อาจบ้าได้ ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างประเด็นเรื่องปัญหาความบ้าของเดส์การ์ตส์ ในเรื่องความฝันและความบกพร่องของประสาทสัมผัสยังแสดงให้เห็นว่าอัตวิสัยของเหตุผลซึ่งเราเป็นผู้คิดไม่สามารถถูกแบ่งแยกและปฏิเสธออกไปจากกระบวนการคิดได้ ขณะที่กระบวนการค้นหาความจริงยังยึดโยงอยู่กับธรรมชาติของการคิด แต่ความเป็นไปได้ในการค้นหาความจริงในสมมติฐานเรื่องความฝันยังคงต้องอยู่กับอัตวิสัยของผู้คิด หรือในความฝันของผู้ฝัน ซึ่งผู้วิจัยมีทัศนะว่าในกรณีของปัญหาความบ้าที่เดส์การ์ตส์กล่าวอ้างเป็นไปไม่ได้เลยที่จะเป็นการเชื่อมโยงถึงความบ้าในความหมายของฟูโกต์จริง ๆ แต่กระบวนการวิจัยของเดส์การ์ตส์ก็ช่วยให้เราเข้าใจว่าในงานทางด้านปรัชญาก็ได้มีการกีดกันแบ่งแยกความบ้าออกจากระบบเหตุผลอย่างไร ซึ่งสาระสำคัญอยู่ตรงที่ภาวะอัตวิสัยที่ต้องการค้นหาความจริงเท่านั้น เราไม่ได้กล่าวถึงเลยว่าอัตวิสัยเป็นดังเช่นร่างกาย โดยที่ร่างกายทำงานได้อย่างเป็นปรกติ ขณะที่สมองก็ยังสามารถถูกบุกรุกด้วยหมอกควันของความมืด

การถูกบุกรุกด้วยหมอกควันของความมืดในความหมายของบอยน์ นั่นคือการที่อัตวิสัยยังมีสิ่งทีเรียกว่าความปรารถนา ซึ่งในความปรารถนานั้นเต็มไปด้วยความรู้สึกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความปรารถนา และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ยิ่งไปกว่านั้น เรามักกล่าวถึงอัตวิสัยว่าเป็นสติปัญญาหรือเป็นอัตวิสัยที่มีเหตุผล ซึ่งกรอบความคิดเหล่านี้กลายมาเป็นนิยามของคุณลักษณะของอัตวิสัยในโลกยุคหลังฟื้นฟูศิลปวิทยาการไปเสียแล้ว ดังที่ฟูโกต์กล่าวในหนังสือ *Folie et Déraison : Histoire de la folie à l'âge classique*

“Between Montaigne and Descartes an event has taken place, which concerns the advent of a ratio. But the advent of a ratio in the Western world meant far more than the appearance of a ‘rationalism’. More secretly, but in equal measure, it also meant the movement whereby Unreason was driven underground, to disappear, indeed, but also take root.”⁴⁸

48 Michel Foucault. *History of Madness*.p.32

จากข้อความที่ยกขึ้นมาอภิปราย สามารถจับใจความสำคัญของฟูโกต์ได้ว่า ทั้งแนวคิดของมั่งแต่่งและเดส์การ์ตส์นั้นต่างก็ให้ความสนใจในการเข้ามาของความเป็นตรรกะ แต่ความเป็นตรรกะเหล่านั้นล้วนก้าวออกมาห่างไกลจากประวัติศาสตร์ของเหตุผล เช่นเดียวกับโลกตะวันตกที่พยายามให้คำอธิบายด้วยเหตุผลต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเหตุผลได้ก่อตัวเริ่มจากขบวนการลับ ๆ กลายมาเป็นกระแสหลักของสังคม ขณะที่ภายใต้พื้นที่ของเหตุผล ความไร้เหตุผลได้ฝังรากลึกลงไปและไม่อาจปรากฏตัวออกมาได้

บอยน์กล่าวว่า ในความเป็นเหตุเป็นผล คุณลักษณะใหม่ที่ฟูโกต์กล่าวถึงนั้นเป็นระบบเหตุผลที่ได้แสดงตัวเองในความหมายของเจตจำนงอิสระและแนวคิดนิตินิยม ที่สามารถแตกแขนงได้ เป็นทั้งในเชิงการตัดสินใจกระทำเชิงศีลธรรม และการจัดการของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนดำเนินไปร่วมกัน ไม่ว่าจะเจตจำนงอิสระและนิตินิยม อันเป็น ทวิหลักการของโลกยุคสมัยใหม่ที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ ดังนั้น ในด้านของความบ้าที่เป็นความบ้าแบบสมัยใหม่ก็ต้องวางอยู่บนรากฐานของคำถามเรื่องความล้มเหลวของการควบคุมร่างกายและการตัดสินใจเชิงศีลธรรมด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การสืบค้นความบ้าของฟูโกต์ก็ยังถือว่าเป็นการค้นพบสิ่งที่มีความสำคัญทั้งในมิติทางการแพทย์และมิติทางศีลธรรมภายใต้ขอบเขตของความบ้าที่น่าสนใจ และเป็นการเขียนประวัติศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่งที่ยืนยันว่าความบ้าได้ถูกกีดกันและแบ่งแยกด้วยการตัดสินใจ ซึ่งงานของฟูโกต์ได้แสดงถึงความเป็นไปได้อย่างมากที่รูปแบบของเหตุผลได้ก้าวเข้ามาสู่ความเป็นแก่นสารของวัฒนธรรมตะวันตก และชุกช่อนความเป็นอื่น ไว้ภายใต้พื้นที่ของตัวเอง ซึ่งสำหรับฟูโกต์แล้ว การเลือกที่จะวิพากษ์เดส์การ์ตส์จึงเป็นวิธีที่ชี้ตรงต่อการจุดถึงปัญหาของความบ้าให้แสดงตัวออกมาชัดเจนที่สุดในฐานะที่เดส์การ์ตส์เป็นแกนหลักของแนวคิดกลุ่มเหตุผลนิยม⁴⁹

ผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกับฟูโกต์ว่าการวิพากษ์ปรัชญาของเดส์การ์ตส์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้มองเห็นกระบวนการกีดกันแบ่งแยกที่มีอยู่ในกระบวนการคิดอย่างเป็นตรรกะ ซึ่งเป็นการขีดเส้นแบ่งแยกความปกติและความไม่ปกติออกจากกัน เนื่องจากวิธีการใน *Meditations* เป็นการควบคุมจิตผ่านร่างกาย เช่นเดียวกับการมีอยู่ของสถานที่กักกันและโรงพยาบาลจิตเวช ผ่านวาทกรรมของความบ้าที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์ และถูกทำให้ลบล้างออกไปจากทั้งหน้าประวัติศาสตร์และความคิดของมนุษย์ โดยกระบวนการของวาทกรรมที่ดำเนินการผ่าน Cartesian Subject ที่เป็น

49 Roy Boyne. *Foucault and Derrida : The Other Side of Reason*.p.47-49

เงื่อนไขที่ทำให้ความแตกต่างทำงานผ่านวาทกรรม และทำให้ความบ้ำมีสถานะเป็นความแตกต่างในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยว่า หากความบ้ำเป็นเพียงสิ่งพื้นฐานอันไร้ประโยชน์ในกระบวนการค้นหาความจริง แล้วทำไมต้องขับปัญหาเรื่องความบ้ำออกไป คำตอบนั้นอาจเป็นเพราะความบ้ำเป็นสิ่งที่ยากจะเอาชนะได้ของธรรมชาติ หรือไม่ก็การปฏิเสธความบ้ำนี้เป็นวิธีการที่ประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมให้ความหมายต่อมัน อันเป็นการแสดงถึงสถานะใหม่ที่กระบวนการของวาทกรรมความบ้ำมอบให้กับความบ้ำในโลก และสิ่งที่เกิดขึ้นราวกับว่าความบ้ำไม่เคยปรากฏในงานของเดส์การ์ตส์ เป็นเพราะความบ้ำได้ถูกกีดกันแบ่งแยกออกไปจากปัญหาและเป็นความต้องการที่จะควบคุมตั้งแต่แรก ซึ่งอาจเป็นเสมือนหลักการของระบบเหตุผลที่ต้องระแวงระวังต่ออันตรายจากความบ้ำที่อาจทำให้เกิดสถานการณ์ที่เป็นภัยต่อการตัดสินใจทางจริยธรรม

บทที่ 5

บทสรุป

“ผมเคยทำงานอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวชในปี ค.ศ. 1950 หลังจากศึกษาทางด้านปรัชญา ผมจึงต้องการพบกับความบ้าอย่างที่มีนัยเป็น ผมเคยบ้าเพียงพอที่จะศึกษาเหตุผล และมีความเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะศึกษาความบ้า”⁵⁰

ข้อความดังกล่าวมาจากบทสัมภาษณ์ที่ฟูโกต์ได้แสดงปาฐกถาไว้ในงานสัมมนาทางวิชาการ Technologies of the Self ณ มหาวิทยาลัยเวอร์มอนต์ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1982 โดยเป็นการกล่าวในประเด็นเรื่อง Truth Power and Self ซึ่งถ้อยความในการแสดงปาฐกถารั้งนั้นได้ถูกรวบรวมไว้และกลายเป็นงานวิชาการในช่วงบั้นปลายของชีวิตฟูโกต์ ที่ตัวเขาเองก็เสียชีวิตก่อนที่จะได้เห็นเป็นฉบับสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้อยความนี้ยังแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของฟูโกต์ ซึ่งเขาตั้งเป้าหมายของชีวิตด้านงานวิชาการปรัชญาตั้งแต่แรกเริ่มที่ต้องการศึกษาปัญหาเรื่องความบ้า จากข้อมูลในชีวิตประวัติของฟูโกต์ทำให้เราสามารถสันนิษฐานได้ว่า เขามีแนวโน้มที่จะประสบกับโรคซึมเศร้าที่เกาะกินสุขภาพจิต ด้วยเหตุผลทั้งด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งที่เป็นอยู่ภายในตัวตนของเขาที่มีความแตกต่าง ทำให้ตัวเขาเกิดความรู้สึกกดดันและแปลกแยกในอีกทางหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันสิ่งเหล่านี้ก็กลับเป็นพื้นฐานทำให้เขาประสบความสำเร็จในฐานะนักวิชาการ

จากประวัติทางการแพทย์ ฟูโกต์เคยได้รับการวินิจฉัยอาการและพบว่าเขามีความวิตกกังวลสูงและมีแนวโน้มที่จะปลีกตัวออกจากสังคม เนื่องจากรสนิยมส่วนตัวแบบรักร่วมเพศที่นำไปสู่การป่วยไข้ทางจิต การใช้ชีวิตแบบเป็นพวกรักร่วมเพศไม่ใช่เรื่องง่ายตายในยุคสมัยนั้น เขาตั้งคำถามกับตัวเองและสถานการณ์อันรุนแรงว่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นมาจากจุดไหน หลายครั้งที่ทุกคนในสังคมแวดล้อมเชื่อว่า เป็นเพียงอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับฟูโกต์ แต่กลับเกิดจากการกลั่นแกล้งของเพื่อนร่วมชั้น ฟูโกต์ตั้งข้อสงสัยว่าต้องมีเหยื่อความรุนแรงเช่นนี้อีกกี่ราย ต้องมีอีกสักกี่คนที่ต้องทนทุกข์ และสิ่งที่เรียกว่า ‘โรคซึมเศร้า’ ที่จิตแพทย์ลงความเห็นว่าเขากำลังประสบอยู่นั้น มันคืออะไร คำถามเหล่านี้นำไปสู่จุดหักเหของชีวิต อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นทางความคิดที่ทำให้ฟูโกต์หันมาสนใจ ศึกษาทางจิตวิทยา และจิตวิเคราะห์ แม้ในสายตาของเพื่อนร่วมชั้น ฟูโกต์เป็นคนที่แปลกประหลาด แต่สำหรับครูผู้สอนใน Ecole normale supérieure คืออะไร โรงเรียน มหาวิทยาลัย ประเทศไหน? เขาเป็นนักเรียน

50

Martin, L. H. et al. *Truth, Power, Self: An Interview with Michel Foucault – October 25th 1982, Technologies of the Self: A Seminar with Michel Foucault* (London: Tavistock, 1988).p.13

อัจฉริยะ ทั้งนี้ เขาอ่านงานปรัชญาที่สำคัญในแวดวงปรัชญาทุกคน โดยฟูโกต์กล่าวไว้ในหนังสือชีวประวัติของชาวชีวิตช่วงนั้นเป็นเวลาฝึกฝนตัวเองอย่างหนัก อย่างไรก็ตาม เขายังมุ่งการศึกษาประเด็นเรื่องความบ้า ด้วยการอ่านงานของ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ นักจิตวิเคราะห์ที่เขาชื่นชอบและให้ความสนใจเป็นพิเศษ และไม่เพียงแต่การศึกษาด้วยการอ่านเท่านั้น ฟูโกต์ยังได้เข้าไปช่วยงานในโรงพยาบาลจิตเวช Hopital Sainte-Anne ที่ซึ่งเขาเองก็เป็นผู้ป่วยของโรงพยาบาลแห่งนั้นเช่นกัน ดังนั้น สำหรับฟูโกต์ การได้ช่วยงานจิตแพทย์ที่นี้ทำให้รู้สึกว่าเขามีสถานภาพที่แปลกประหลาด คือเป็นจุดกึ่งกลางที่อยู่ระหว่างผู้ป่วยและคณะทำงาน เขากล่าวว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่การบำบัดเพื่อประโยชน์หรือการมีจิตใจเมตตา เพราะตลอดเวลาที่อยู่ที่นี่เขาก็ยังรู้สึกว่าตัวเองยังมีความป่วยไข้ทางจิตเสมอ หากแต่การได้ทำงานในโรงพยาบาลจิตเวชทำให้ฟูโกต์ได้รับทัศนคติและมุมมองอันแตกต่าง รวมถึงประสบการณ์พิเศษส่วนตัว⁵¹

ด้วยความแปลกแยกและรสนิยมทางเพศที่แตกต่างจากปรกติ อันเป็นแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้ฟูโกต์มองโลกในฐานะที่คลุมขังและกดขี่มนุษย์ด้วยกันเอง เขาเก็บเกี่ยวประสบการณ์อันเจ็บปวดในชีวิตสร้างโลกทัศน์ และมุมมองอันแตกต่างด้วยสายตาของความเป็นคนนอก เขียนและตีพิมพ์หนังสือ *Madness and civilization* ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ความบ้าฉบับย่อ ก่อนจะขยายเป็นงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของตัวเองภายใต้ชื่อ *Folie et Dérailson : Histoire de la folie à l'âge classique* หรือ *History of Madness* ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในโลกภาษาฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1961 และได้รับการแปลสู่โลกภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1972

ฟูโกต์เสนอประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ของความแตกต่างที่ขีดเส้นแบ่งแยกระหว่างความปรกติและความไม่ปรกติ อันมีผลให้ความบ้ากลายเป็นความแตกต่าง และทำให้ได้พบกับวาทกรรมที่ซ่อนเร้นที่คอยขับเคลื่อนให้เกิดความแตกต่างผ่านวาทกรรม ฟูโกต์เลือกที่จะเข้าไปตรวจสอบตั้งแต่จุดเริ่มต้นของกระบวนการคิดทางปรัชญาและพบว่าปรัชญาของเดส์การ์ตส์มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการขีดเส้นแบ่งแยกระหว่างความปรกติและความไม่ปรกติ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของระบบเหตุผลในการกีดกันแบ่งแยกความบ้าออกไปจากสังคมและความคิดของมนุษย์

ระบบเหตุผลเป็นตัวการสำคัญที่สร้างแนวคิดเรื่องการขีดเส้นแบ่งระหว่างความปรกติและความไม่ปรกติ ซึ่งนำไปสู่สภาวะการกีดกันขับไล่สิ่งนอกระบบเหตุผล โดยใช้วาทกรรมเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่สภาวะการกีดกันนั้น โดยมี Cartesian Subject เป็นตัวดำเนินการให้เกิดการขีดเส้นแบ่งแยกความบ้าหรือความไร้เหตุผล ดังที่ปรากฏในปรัชญาที่สำคัญของเดส์การ์ตส์ เพื่อสร้างคุณลักษณะของ

⁵¹ Didier Eribon. *Michel Foucault* (London : Faber and Faber, 1993).pp.48-50

มนุษย์และสังคมที่เป็นระเบียบภายใต้ระบบเหตุผล ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผลทำให้ความบ้าหรือความไร้เหตุผลถูกกีดกันออกไปจากการรับรู้ของมนุษย์ จนกลายเป็นความเงิบและสิ่งไร้สาระที่มนุษย์ต้องปฏิเสธในออกไปจากความคิดและพื้นที่ในประวัติศาสตร์

วาทกรรมมีความสำคัญในฐานะตัวเผยแสดงความจริง ทั้งที่ตัวมันเองก็ไม่ใช่ความจริง แต่ตัวจัดการ ของวาทกรรมต่างหากที่ทำให้เราเห็นว่ามันคือความจริง ภาษาที่เกิดจากความบ้าเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดวาทกรรมที่มีความซับซ้อนและมีสำนึกของวาทกรรม แน่นนอนว่าผลผลิตของวาทกรรมก็ไม่ใช่ความจริง แต่ขณะเดียวกัน วาทกรรมก็ทำให้ความบ้ากลายเป็นสิ่งแปลกปลอมและถูกกำจัดการทำความเข้าใจภาษาของวาทกรรมนำไปสู่การเข้าใจวิธีประยุกต์ใช้รูปแบบปฏิบัติการของวาทกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าใจโครงสร้างของหลักการที่ต้องมีเงื่อนไขการมีอยู่ของรูปแบบปฏิบัติการของวาทกรรม ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ของรูปแบบทางภาษา ที่แสดงถึงขีดจำกัดของวาทกรรมโดยการพิจารณาประเด็นเรื่องภาษา ซึ่งไม่ใช่ประเด็นเรื่องภาษาของวาทกรรม แต่เป็นการปฏิบัติที่เป็นวาทกรรมด้วยตัวมันเอง

ผู้วิจัยพบว่า การเลือกวิพากษ์ปรัชญาของเดส์คาร์ทส์และระบบเหตุผลโดยฟูโกต์ ที่ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงปัญหาทางปรัชญาของเดส์คาร์ทส์ในประเด็นเรื่องเรื่องความจำกัดและความแน่นอนของอัตวิสัย โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความฝัน ทำให้ได้เห็นข้อเสนอในเรื่องความบ้าในฐานะความแตกต่าง และการขีดเส้นแบ่งแยกได้ชัดเจน ยิ่งกว่านั้น ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดเรื่องความฝันยังสะท้อนถึงปริศนาในความลึกกลับของตัวตนที่มีอยู่ภายใต้จิตสำนึกของมนุษย์ ซึ่งเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีความบ้าอยู่ในสังคมจริง ๆ และความบ้านั้นได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเรา ขณะที่เรารู้จักความบ้าน้อยมาก เราปฏิบัติต่อความบ้าเช่นการแสดงออกและความรู้สึกเช่นเดียวกับสิ่งที่น่ารังเกียจ ทั้งที่เราเองก็รู้สึกอยากที่จะปลดปล่อยตัวเองในแบบของความบ้า แต่ก็ต้องหยุดการกระทำนั้นเพราะกลัวว่าเราจะเป็นเช่นเดียวกับสิ่งที่รังเกียจเช่นกัน

จากจุดยืนของผู้วิจัย เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นบนโลก บนฐานของแนวคิดประวัติศาสตร์ของความแตกต่างที่ทำให้เห็นความไม่ต่อเนื่องของความบ้า ผู้วิจัยเชื่อว่าแนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์ของความแตกต่างของฟูโกต์ มีความเป็นไปได้ เนื่องจากความบ้ามีตัวตนอยู่ในหลากหลายมิติและหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางเพศที่มีมากเกินนิยามจำกัดความ แรงปรารถนาอย่างแรงกล้าเกินขอบเขต และความต้องการหนีห่างจากระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งลึก ๆ แล้วผู้วิจัยมีความเห็นว่าสิ่งเหล่านี้คุกรุ่นอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ แต่ก็ถูกกักเก็บไว้ภายใต้ความต้องการและความหวาดกลัวต่อการตอบสนองของสังคม กาลเวลาที่เปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย ทำให้เราได้เห็นความบ้าที่เปิดเผยตัวต่อสังคมมากขึ้น ทั้งเรื่องของเพศที่สาม การแสดงออกอย่างเสรีของ

ความคิด ศิลปะและวรรณกรรมแขนงต่าง ๆ ที่แสดงถึงแรงผลักดันที่ต้องการในความต้องการ
แสดงออกถึงความเป็นตัวตนที่แท้จริงของอัตวิสัยและอธิบายโลกในแบบที่แตกต่าง

รายการอ้างอิง

- Bernauer, James W. *Michel Foucault's Force of Flight : Toward an Ethics for Thought*. London: Humanities Press, 1993.
- Boyne, Roy. *Foucault and Derrida : The Other Side of Reason*. London: Unwin Hyman, 1990.
- Canguilhem, Georges. *The Normal and the Pathological*. Translated by Carolyn R. Fawcett and Robert S. Cohen. New York Zone Book, 1989.
- Descartes, Rene. *Meditations on First Philosophy*. Translated by John Cottingham. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Eribon, Didier. *Michel Foucault*. London: Faber and Faber, 1993.
- Foucault, Michel. *Archaeology of Knowledge*. Translated by A.M. Sheridan Smith. New York: Routledge, 1972.
- . *History of Madness*. Translated by Jonathan Murphy and Jean Khalifa. New York Routledge, 2006.
- . *Madness : The Invention of an Idea . .* Translated by Alan Sheridan. California: University of California Press 2011.
- Foucault, Michel, and Ludwig Binswanger. *Dream and Existence*. New Jersey: Humanities Press, 1993.
- Gueroult, Martial. *Descartes' Philosophy Interpreted According to the Order of Reason I, the Soul and God*. Translated by Roger Ariew. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984.
- Gutting, Gary. *Michel Foucault : Archaeology of Scientific Reason*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Macey, David. *The Lives of Michel Foucault*. New York Vintage Book, 1949.
- Martin, L. H. et al. *Truth, Power, Self : An Interview with Michel Foucault – October 25th 1982, Technologies of the Self : A Seminar with Michel Foucault* London: Tavistock, 1988.
- McHoul, Alec, and Wendy Grace. *A Foucault Primer : Discourse Power and the Subject*. New York: New York University Press, 2002.

Porter, Roy. *Madness a Brief History*. New York Oxford University, 2002.

Smart, Barry. *Michel Foucault*. New York Routledge, 2002.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ / สกุล นายคิตา บุญพานิช

วัน / เดือน / ปีเกิด 4 กรกฎาคม 2528

การศึกษา

ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชา
ประวัติศาสตร์ (เกียรตินิยม) (2550)

ผลงานตีพิมพ์

“ปัญหาเรื่องที่มาและลักษณะของคัมภีร์พระธรรมศาสตร์สยาม” (2551) บทความวิจัย
ด้านประวัติศาสตร์ตีพิมพ์ใน วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2550

“คำอธิษฐาน” รางวัลพานแว่นฟ้าประเภทเรื่องสั้นวรรณกรรม (2554) วรรณกรรม
การเมืองและสังคม โดยรัฐสภา ร่วมกับ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย